

Maija Aallas
Sosionomi (AMK) -diakoni
Hannes Ikonen
Sairaanhoitaja (AMK) -diakonissa
Päivi Illi
Sosionomi (AMK) -diakoni
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Opinnäytetyö, 2023

PEREHDYTYSMATERIAALI MUISTISAIRAAN KOHTAAMISEEN

Tukea ja ohjausta hoitotyöntekijöille

TIIVISTELMÄ

Maija Aallas, Hannes Ikonen, Päivi Illi
Perehdytysmateriaali muistisairaahan kohtaamiseen
50 sivua ja 7 liitettä
Kevät, 2023
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sairaanhoitaja (AMK)
Sosionomi (AMK), diakoniatyö

Muistisairaudet lisääntyvät Suomen väestön ikääntyessä. Muistisairauksilla tarkoitetaan eteneviä aivosairauksia, joita sairastaa kolme neljästä pitkäaikaishoidossa olevasta ikäihmisestä. Muistisairaudet ovat keskushermoston rappeumasairauksia. Sairauden edetessä ne hankaloittavat vuorovaikutusta muiden kanssa sekä heikentävät toimintakykyä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda selkeä ja käytännönläheinen perehdytysmateriaali hoitotyön ammattilaisille muistisairaahan kohtaamiseen sekä luovien menetelmien käyttöön muistisairaahan hyvinvoinnin tukemiseksi. Tarkoituksena oli myös helpottaa hoitohenkilökunnan päivittäistä työskentelyä ja tukea samalla hoitotyön ammattilaisten työnhyvinvointia, jotta hyvälle kohtaamiselle jäisi aikaa ja voimia.

Tarve ohjeistukseen muistisairaahan kohtaamiseen nousi esiin yhteistyökumppani hoivakoti Villa Tapiolan työntekijöiltä. Videomuotoon päädyttiin sen helpon lähestyttävyyden takia. Video kuvattiin Villa Tapiolan tiloissa yhdessä asukkaiden, henkilökunnan ja omaisten kanssa. Kehityspainotteisen opinnäytetyömme tuotos on videomallinen perehdytysmateriaali tueksi laadukkaan hoitotyön toteuttamiseen myös työyhteisön – niin uusien kuin vanhojen työntekijöidenkin – hyvinvointia edistävällä tavalla. Muistisairaahan ihmisen arvokas kohtaaminen on parhaimmillaan hoitosuhdetta parantavaa ja se tekee muistisairaahan hoitamisesta myös helpompaa. Materiaalissa esitämme valmiita menetelmiä muistisairaahan kohtaamiseen sekä luoviin menetelmiin.

Valmis perehdytysmateriaali esitettiin Villa Tapiolassa. Yhteistyötaholta saadun palautteen perusteella video on tarpeellinen ja selkeä. Palautteissa korostuivat menetelmiamme käyttöönoton helppous ja positiivisen työotteen merkitys. Videon koettiin vahvistavan omaa työskentelyä. Yhteistyökumppani aikoo ottaa videon vakituisen käyttöön osaksi uuden työntekijän perehdytystä. Palautteen perusteella uskomme, että tästä videomateriaalista voi olla hyötyä hoitotyön ammattilaisten perehdytyksessä laajemminkin ja aiheeseen kannattaisi panostaa lisää esimerkiksi uusien, kohdennetumpien videoiden avulla.

Asiasanat: muistisairaus, perehdytysmateriaali, hoitotyö, kohtaaminen

ABSTRACT

Maija Aallas, Hannes Ikonen, Päivi Illi

Approaching people with dementia with respect, a video guide

50 pages and 7 appendices

Spring, 2023

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor`s Degree programme in Social Services and Health Care

Bachelor of Social Services

Registered Nurse

Memory disorders are increasing as the Finnish population ages. They are progressive neurodegenerative diseases that occur in three out of four elderly people in long-term care. As the disease progresses, it complicates interaction with others and weakens the ability to function. The purpose of this thesis was to create a clear and concise educational video to aid nursing staff in encounters with people with memory disorders and to promote creative methods in supporting patients' well-being. Our aim was also to support the well-being of nursing professionals by giving tools to allow time and energy for meaningful encounters.

The need for education on encountering and treating people with memory disorders was brought forward by the employees of the partner, the nursing home Villa Tapiola. An easily approachable video format was chosen, and the video was filmed on Villa Tapiola's premises together with residents, staff, and family members. The output of the thesis is a video-based educational material to support the implementation of high-quality nursing in a way that promotes the well-being of the work community – both of new and old employees. At their best, encounters with patients improve the patient – practitioner relationship and make it easier to follow through with treatment. In the video, concrete examples and methods for bringing creativity into encounters with the patients are presented.

The educational video was presented at Villa Tapiola. Based on feedback, there was a clear need for the video. The video was well received with particularly positive feedback for the practicality of the guidance and the emphasis on a positive working environment. Villa Tapiola intends to make the video a permanent part of the introduction of a new employee. We believe that this video material can be useful for the wider community of nursing professionals, and it would be worth investing more in the subject, for example, with new and more focused videos.

Keywords: dementia, video guide, nursing, encounter

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 MUISTISAIRAUS	7
2.1 Muistisairauksien neuropsykiatriset oireet.....	8
2.2 Muistisairaahan lääkkeetön hoito	8
2.3 Muistisairaahan kohtaaminen	9
3 MUISTISAIRAUTTA SAIRASTAVAN IHMISEN OSALLISUUDEN JA HYVINVOINNIN LISÄÄMINEN	10
3.1 Osallisuuden lisääminen päivittäisissä hoivatilanteissa.....	11
3.2 Viriketoiminta	12
4 HENGELLISYYS.....	14
4.1 Muistisairaahan ihmisen oikeus hengellisyyteen.....	15
4.2 Hengellisyden tukeminen	16
5 TYÖHYVINVOINTI MUISTISAIRAIDEN HOITOTYÖSSÄ	17
5.1 Johtajuuden merkitys hoitotyössä	18
5.2 Perehdytys ja työnohjaus hoitotyön tukena.....	19
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	19
7 YHTEISTYÖKUMPPANI JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	21
8 PROSESSIN KUVAUS	21
8.1 Dialoginen menetelmä	23
8.2 Perehdytysmateriaalin sisällön kuvaus	24
8.3 Videomuotoinen materiaali.....	24
8.4 Palautteen ja hoitajien arvioinnin kerääminen.....	26
8.5 Palautteen tulokset ja analysointi.....	26
9 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS	29
10 POHDINTA JA JATKOKEHITTÄMISAIHEET	30
10.1 Ammatillinen kasvu	31

10.2 Jatkokehittämisasiheet.....	34
LÄHTEET.....	36
LIITE 1. Palautelomake.....	43
LIITE 2. Hartausmalli ja rukouksia	45
LIITE 3. Musiikki hoivakodin arjessa	47
LIITE 5. Videon käsikirjoitus.....	48
LIITE 6. Vastaukset palautelomakkeen avoimiin kysymyksiin	50
LIITE 7. QR-koodi materiaaliin sekä URL-osoite.....	51

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihe on muistisairaana ihmisen arvokkaan kohtaamisen kehittäminen ja luovien menetelmien käyttö hoitotyössä. Muistisairaudet ovat kansanterveydellinen haaste ja ne lisääntyvät väestön ikääntyessä. Muistisairauksiin ei tällä hetkellä ole parantavaa hoitoa, ja taudin etenemistä jarruttavienkin hoitomuotojen käytettävyys on rajallinen. (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos, i.a.).

Tavoitteena on työntekijöiden työhyvinvoinnin tukeminen riittävän perehdytyksen ja johtamisen kautta. Avaamme myös työhyvinvointia käsitteenä ja siihen liittyviä työntekijöiden oikeuksia. Työhyvinvoinnin lisäämisen tarkoitus on mahdollistaa innostava ja toisia tukeva työilmapiiri, jossa asiakkaan edun ajaminen on kaikkien päätavoite.

Tavoitteena on myös helpottaa hoitotyön ammattilaisia kohtaamaan henkilö arvokkaasti ja taudin kuvaa myötäillen. Sen lisäksi pyrimme tukemaan hoitotyön ammattilaisia saamaan työhönsä luovaa, virikkeellistä ja yhteisöllistä toimintaa tukemaan muistisairautta sairastavan terveyttä ja toimintakykyä.

Loimme videomallisen perehdytysmateriaalin, jota voidaan käyttää uusien hoitotyöntekijöiden perehdyttämiseen sekä vanhojen työntekijöiden työhyvinvoinnin tukemiseen. Materiaalissa esitämme valmiita menetelmiä muistisairaana kohtaamiseen sekä luoviin menetelmiin. Kohtaamisella on suuri merkitys muistisairaana hyvinvointiin, koska muistisairas peilaa omia tunteitaan muista ihmisistä. Koska muistisairaana todellisuuden taju voi olla hyvinkin pirstaloitunut, rauhallinen ja maadoittava kohtaaminen auttavat muistisairasta ihmistä hahmottamaan itseään sekä todellisuutta. (Valtatie&Sarell,2021.)

Muistisairauksien kansallisessa hoitosuosituksessa todetaan, että musiikkiterapia ja ryhmätoiminta auttavat muistisairaana neuropsykiatrisiin oireisiin. Näyttöä on myös, että omaisten ja hoitajien perehdytys kohtaamiseen sekä muistisairaana kanssa kommunikointiin auttavat muistisairauksiin liittyvien neuropsykiatristen oireiden hoidossa. (Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Societas

Gerontologica Fennican, Suomen Geriatri -yhdistyksen, Suomen Neurologisen Yhdistyksen, Suomen Psykogeriatrisen Yhdistyksen ja Suomen Yleislääketieteen Yhdistyksen asettama työryhmä, 2021).

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Espoossa sijaitsevan hoivakoti Villa Tapiolan kanssa. Villa Tapiola toimii kehitysympäristönä ja tuotoksemme tehdään heidän kanssaan yhteistyössä. Videomateriaali tulee vapaaseen jakoon YouTubeen ja videolle luotiin myös QR-koodi liitettäväksi perehdytyskansioon mahdollistamaan sen helppo saavutettavuus. (LIITE 7)

2 MUISTISAIRAUS

Jotta ymmärrämme muistisairaahan kohtaamiseen liittyviä erityispiirteitä ja tarvetta luovalle ja yhteisölliselle toiminnalle, on ensin käytävä läpi hieman muistisairauksien määritelmää sekä niihin liittyvää oirekuvaa.

Muistisairaudet ovat keskushermoston rappeumasairauksia. Yleisimpiä muistisairauksia ovat Alzheimerin tauti, vaskulaarinen muistisairaus, otsaohimolohkorappeumat, Parkinsonin tautiin liittyvä muistisairaus ja Lewyn kappale -tauti sekä näiden erilaiset yhdistelmät. Kohtaaminen ja erilaiset viriketoiminnat ovat oleellinen osa muistisairaahan hoitoa. Potilaan autonomisuuden turvaaminen, mutta myös potilaan turvallisuuden takaaminen vaativat hyvää hoitosuhdetta, jossa kohtaaminen on suuressa roolissa. (Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Societas Gerontologica Fennican, Suomen Geriatri -yhdistyksen, Suomen Neurologisen Yhdistyksen, Suomen Psykogeriatrisen Yhdistyksen ja Suomen Yleislääketieteen Yhdistyksen asettama työryhmä, 2021).

2.1 Muistisairauksien neuropsykiatriset oireet

Muistisairauksiin liittyy neuropsykiatrisia oireita jopa 90 prosentilla tauteja sairastavista. Niiden avaaminen tässä opinnäytetyössä on oleellista, sillä ne tekevät ihmisen kohtaamisesta haastavampaa. On keskeistä ymmärtää, että yleisiä laukaisevia tekijöitä ovat fyysinen sairaus, kipu, ympäristöön liittyvät vaikutukset tai vuorovaikutusvaikeudet. Näiden yleisimpien laukaisevien tekijöiden ja niistä johtuvien yleisimpien oireiden tunnistaminen on tärkeää, jotta niihin voidaan hyvällä hoidolla vaikuttaa. Neuropsykiatrisia oireita ovat esimerkiksi kuljeskelu, tavaroiden keräily, ahdistuneisuus, aggressiivisuus ja huutelu. (Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Societas Gerontologica Fennican, Suomen Geriatri -yhdistyksen, Suomen Neurologisen Yhdistyksen, Suomen Psykogeriatrisen Yhdistyksen ja Suomen Yleislääketieteen Yhdistyksen asettama työryhmä, 2021.)

Neuropsykiatrisia oireita ilmenee usealla eri tavalla, joihin osaan voidaan vaikuttaa lääkkeillä. Lääkkeettömät menetelmät ovat ensisijaisia ja niitä kuvataan tarkemmin seuraavassa luvussa. Lääkehoito voi auttaa masentuneisuuteen, apatiiaan, ahdistuneisuuteen, unettomuuteen, aggressiivisuuteen ja psykoottisiin oireisiin. Lääkehoito ei tyypillisesti auta kuljeskeluun, hyperseksuaalisuuteen, tavaroiden keräilyyn ja kätkemiseen, tarkoituksettomaan pukeutumiseen ja riisuutumisen, huuteluun tai esineiden syömiseen. Kaikkien oireiden ensisijainen hoito on kuitenkin lääkkeetön. (Koponen & Vataja, 2016.)

2.2 Muistisairaahan lääkkeetön hoito

Erilaisten muistisairauksien hoidossa lääkkeettömät menetelmät korostuvat ja tässä opinnäytetyössä painotamme näitä menetelmiä. Muistisairas päätyy usein pitkäaikaishoitoon neuropsykiatristen oireiden takia. Pitkäaikaishoitoa tarjoavissa hoivayksiköissä on mahdollista kartoittaa ja seurata tiiviisti oireita. Erilaisiin oireisiin pystytään puuttumaan ajoissa ja tarkoituksenmukaisilla menetelmillä. Etenkin ympäristöstä ja vuorovaikutuksesta kumpuavia oireita tulisi hoitaa lääkkeettömästi. Psykkinen tuki ja virikkeet ovat tärkeitä kokonaisvaltaisen hoidon osia. Oireita provosoivat tilanteet, jotka potilas kokee pelottavana, loukkaavana tai

häkellyttävänä. Yksi yleisimmistä tällaisista tilanteista on peseytymistilanteet. (Käypähoito-työryhmä Muistisairaudet, 2016).

Musiikkiterapia, ryhmätoiminta sekä hyvä kohtaaminen ja vuorovaikutus omaisten ja hoitajien kanssa ovat tehokkaita lääkkeettömiä menetelmiä (Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Societas Gerontologica Fennican, Suomen Geriatri -yhdistyksen, Suomen Neurologisen Yhdistyksen, Suomen Psykogeriatrisen Yhdistyksen ja Suomen Yleislääketieteen Yhdistyksen asettama työryhmä, 2021).

Muistisairaahan liikkumista tulisi rajoittaa mahdollisimman vähän tukien samalla omatoimisuutta. Hoitajien tulisi tukea muistisairaahan omatoimisuutta käyttäen erilaisia psykososiaalisia menetelmiä, hyvällä vuorovaikutuksella sekä ympäristöön vaikuttamalla (Koponen & Vataja, 2016). Kokemuksemme mukaan laulun, tanssin ja leikin avulla saadaan muistisairas kokemaan ja tuntemaan. Kehon liike ja hyvän olon tunteminen parantavat elämänlaatua ja tuovat turvallisuuden tunnetta tavalliseen arkeen.

2.3 Muistisairaahan kohtaaminen

Muistisairaahan kohtaamisella on tärkeä merkitys osana lääkkeetöntä hoitoa. Muistisairaus heikentää ihmisen kommunikaatiotaitoja ja tunteiden ilmaisua, mikä voi tehdä kohtaamisesta ajoittain haastavaa. Muistisairas ihminen tulee kohdata ihmisenä, jolla on muistisairaus, eikä vain muistisairaana. Kohtaamisessa tulee pyrkiä mahdollisimman luonnolliseen kommunikaatioon, välittämättä sen tarkemmin pitkälle edenneeseen muistisairauteen liittyvään epäjohtonmukaiseen puheen tai toiminnan sisältöön. (Muistiliitto, i.a.)

Muistisairas peilaa omia tunteitaan muista ihmisistä, joten eleet ja olemus tarttuvat hyvin herkästi (Valtatie & Sarell, 2021). Jos hoitaja tai omainen hermostuu muistisairaahan epäadekvaattiin toimintaan, muistisairas hermostuu itse lisää. Kohtaamistilanteissa tulee panostaa kiireettömyyteen. Pakottaminen, äänen korotus tai toiminnan rajaaminen eivät auta. Tärkeää on tukea omatoimisuutta ja keskittyä ohjaamiseen. Myös kosketuksella on suuri merkitys. Rauhallinen kosketus

auttaa rauhoittamaan tilannetta. Jokaisen ihmisen perustarpeisiin kuuluu ymmärryksi tuleminen ja muistisairaana epäadekvaattiin puheeseen vastailemalla saadaan ihmiselle tunne ymmärryksestä tulemisesta. Muistisairaille on myös tärkeää puhua silloin, kun hän ei enää itse tuota puhetta. (Muistiliitto, i.a.)

3 MUISTISAIRAUTTA SAIRASTAVAN IHMISEN OSALLISUUDEN JA HYVINVOINNIN LISÄÄMINEN

Osallisuus on tärkeä arvo myös muistisairaana elämässä ja sen kuuluu olla osana henkilön hoitoa. Osallisuuden käsitteen avaaminen ja vaikutukset henkilön hyvinvointiin on oleellista käydä läpi.

Euroopan unioni sekä Suomen hallitus ovat ottaneet tavoitteekseen osallisuuden edistämisen. Sen avulla vähennetään eriarvoisuutta ja se on nostettu yhdeksi keskeiseksi keinoksi torjua syrjäytymistä. Osallisuus nähdään terveyttä ja hyvinvointia edistävänä sekä tasa-arvoa mahdollistavana keinona. Vaikuttamisen mahdollisuus omaan elämään auttaa kiinnittymään yhteisöön. (Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos, 2022.)

Osallisuus sekä osallisuutta edistävät toimet on jaettu kolmeen osa-alueeseen sosiaali-, käyttäytymis- ja terveystieteellisessä tutkimuksessa. Ensimmäisenä korostetaan ihmisen mahdollisuutta elää omannäköistä elämää määrittelemällä, mihin toimintaan tai palveluun hän haluaa osallistua. Toiseksi mainitaan ryhmiin sekä tärkeisiin asioihin vaikuttamisen mahdollisuus. Kolmanneksi korostetaan osallisuutta yhteisestä hyvästä eli toimintaa sekä arvoja, joiden ansiosta syntyy yhteys muihin ihmisiin, arvostusta ja kiitosta. (Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos, 2022.)

3.1 Osallisuuden lisääminen päivittäisissä hoivatilanteissa

Osallisuutta voidaan vahvistaa ja hyvinvointia lisätä luovilla menetelmillä. Ne ovat tehokkaita keinoja luomaan merkityksellisyyden kokemuksia sekä uudenlaisia näkökulmia elämään. Menetelmien tavoitteena ei ole luova lopputulos vaan itse prosessi. Luovan toiminnan tukena voidaan käyttää esimerkiksi musiikkia, tanssia, käden taitoja, valokuvia tai luontoympäristöä. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, 2022.)

Yksi käyttämämme menetelmä on luovan toiminnan tuominen arkeen ja päivittäiseen toimintaan. Ollakseen aktiivinen yhteisönsä jäsen ja hallitakseen elämänsä kulkua, ihmisen tulee uskoa omaan toimijuuteensa. Laulu, tanssi, maalaaminen tai muu luova toiminta auttavat saamaan etäisyyttä arkeen, uutta näkökulmaa elämään sekä merkityksellisyyden kokemuksia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022.) Luovuus tuo arkeen ja elämään aina myös iloa sekä turvallisuuden tunnetta. Digilaitteet helpottavat sisältöjen löytämistä ja jokainen työntekijä voi pohtia omia vahvuuksiaan, joita voi hyödyntää omassa työssään.

Luovuuden tuominen mukaan päivittäisiin hoivatilanteisiin helpottaa työntekijää sekä muistisairasta asukasta. Lääkkeen voi jakaa laulaen, päivittäiset toiminnot musiikkia kuunnellen ja liikuntaa voi käyttää menetelmänä päivittäin. Pieni sormijumppa kahvipöydässä, yhteinen hyräily sekä muistelut elämästä ovat hyviä menetelmiä ja yhteistä puuhaa. Perehdytysmateriaalimme tavoitteena on rohkaista käyttämään luovia menetelmiä hoivatyössä muistisairaiden kanssa. Luovuus tuo kepeyttä ja hauskuutta päivään eikä sen käyttöönotto ole vaikeaa. Huumorilla on tärkeä osa hoitotyössä. Hauskat asiat tulisi jakaa yhdessä niin, että nauretaan koomisille tilanteille, ei koskaan ihmiselle tai hänen sairautelleen. Hyväntahtoinen huumori auttaa jaksamaan ja se lisää positiivista ilmapiiriä hoitajien ja hoitettavien kesken. (Tehy, 2018.) Huumori aktivoi aivoja kokonaisuudessaan. Nauru koetaan usein arkielämässä jonkin hauskan asian tai tapahtuman seurauksena. Huumori ja nauru auttavat edistämään sekä ylläpitämään myönteistä asennetta. (Lämsä, 2017, s.206.)

3.2 Viriketoiminta

Viriketoiminnan tarkoituksena on tarjota kokemuksia ja onnistumisen tunteita sekä antaa sisältöä elämään. Käytämme sanaa viriketoiminta kuvaamaan luovaa, osallistavaa ja yhteisöllistä toimintaa hoivakodin asiakkaiden kanssa. Ihmisen voimavaroja on tärkeää ylläpitää, sillä niiden hyödyntäminen auttaa niitä säilymään pidempään. Mielekkäät ja mukaansatempaavat toimet lisäävät vireyttä sekä toimintakykyä.

Viriketoiminnan tulisi tukea ja vahvistaa toimintakyvyn eri osa-alueita, eikä olla pelkästään ajankulua. Viriketoiminta on erityisen tärkeää silloin, kun ihmisen omat sisäiset tai ulkoiset olosuhteet muuttuvat ja henkinen vireys on riippuvainen toisten tuesta. (Kähäri-Wiik ym. 2007, s.150-151.) Kokemuksemme mukaan kehon ja mielen hyvinvointia voidaan helposti ja vaivattomasti tukea erilaisella viriketoiminnalla. Yksilön persoonan ja lahjakkuuksien tukemisella ehkäistään apaattisuutta ja passivoitumista ja olemme työssämme huomanneet sen parantavan muistisairaana elämänlaatua monin eri tavoin.

Meistä jokainen reagoi musiikkiin läpi elämän, silloinkin kun sanat eivät siihen enää pysty. Yhdessä laulamisen on todettu laskevan stressiä sekä parantavan unen laatua. Musiikki rauhoittaa ja voi ylläpitää muistisairaana kognitiivista sekä emotionaalista toimintakykyä. Tutut laulut aktivoivat muistia ja ovat tehokasta aivojumbppaa. (Vanhustyön keskusliitto, i.a.) Yhteinen laulutuokio yhdistää ihmisiä toisiinsa. Laulamalla tuttua kappaletta tai vain kuuntelemalla muiden laulua mahdollistuu yhteisöllisyyden kokemus. Vuorovaikutuksen kautta korostuu koko olemassaolon merkitys. (Heimonen & Voutilainen, 1998, s.65.)

Musiikki vaikuttaa meihin monella eri tasolla. Se vahvistaa tunteita, rauhoittaa tai virkistää mieltä riippuen valitusta musiikista. Musiikki kohentaa mielialaa sekä parantaa tarkkaavaisuutta aktivoimalla aivoja. Musiikin on todettu hidastavan aivosairauksien etenemistä. Asiaa tutkinut neuropsykologian apulaisprofessori Teppo Särkämö toivookin matalampaa kynnystä musiikin käyttämiseen muistisairaiden hoidossa. (Aivopankki, 2021.) Pienen musiikki- ja lauluhetken voi järjestää keskelle päivää helposti, kun asukkaita on yhteisessä tilassa.

Kannustetaan ensin muutamia asukkaita muistelemaan tuttuja lauluja, ja soittotaitoisille mahdollistetaan esimerkiksi pianolla soittaminen ja jatketaan niin, että jokainen halukas voi olla mukana.

Käsityötieteen professori Sinikka Pöllänen kirjoittaa; *“Moni ei tiedäkään, miten tunteellinen ja terapeutinen asia käsityöt ovat. Tutkimusten mukaan pelkkä ajatus käsitöiden tekemisestä voimaannuttaa”*. (Punomo, 2023.) Käsillä tekemisen on todettu hyödyttävän ajattelutoimintoja ja vahvistavan ihmistä muissakin tilanteissa. Onnistumisen tunteet vahvistavat itsetuntoa ja lisäävät uskoa omiin kykyihin. Käsitöiden tekeminen voi lisätä onnen tunnetta ja saada ajankulun unohtumaan. (Vanhustyön keskusliitto, i.a.) Askarteluhetki voi olla pieni järjestetty puuhastelu lankojen tai kankaiden parissa tai esimerkiksi esineiden järjestely ohjautusti asiakkaiden ollessa yhdessä. Käsitöitä tehdessä aivot voivat työskennellä muiden asioiden ja ajatusten parissa. Käsityöhetki tarjoaakin hyvän tilaisuuden omien ajatusten käsittelyyn. (Vahvike, i.a.)

Kognitiotieteen professori Minna Huotilainen (Huotilainen, ym., 2018) kertoo kirjoituksessaan, että käsitöiden tekeminen kehittää luovuutta. Molemmilla käsillä tekeminen aktivoi kummatkin aivopuoliskot parantaen näiden puoliskojen yhteistyötä. Materiaalit sekä töiden kolmiulotteisuus stimuloi, aktivoi ja mahdollistaa haastavimpienkin kokonaisuuksien oppimisen. Käsillä tekeminen kohottaa itsetuntoa ja auttaa rakentamaan kokonaisempaa minä kuvaa. (Huotilainen, ym., 2018.)

Liikunnalla on todettu olevan muistisairaana fyysiseen toimintakykyyn ja muistiin positiivisia vaikutuksia. Moniin muistisairauksiin liittyy liikkumisen ongelma ja tällöin liikunnan merkitys on tasapainon ja liikkumiskyvyn ylläpitäjänä tärkeä. (UKK-instituutti, 2020.) Lyhyt tuolijumppa, virkistyshetki, on hyvä yhdistää jokaiseen päivään esimerkiksi ennen ruokailua, kun asiakkaat ovat kokoontuneet samaan tilaan. Hoitajat osallistuvat ja kannustavat sekä ohjaavat asukkaita oman asiakasryhmänsä luona. Toiminta herättelee ja aktivoi, mutta myös kohottaa tunnelmaa luoden yhteishenkeä. Lyhyt toiminta voi olla esimerkiksi käsijumppa, jossa puristetaan kädet voimakkaasti nyrkkiin ja auki. Sitten lisätään puhe, niin että

luetellaan viikonpäiviä ja samalla puristetaan toinen käsi nyrkkiin toisen ollessa auki. Harjoitusta voidaan toistaa ja lopuksi toivotetaan kaikille hyvää ruokahalua.

4 HENGELLISYYS

Ihmisen hengellisyiden tukeminen osana hyvinvointia on suuri osa-alue ja käsittelemme sitä tässä työssä esimerkkien ja teorian kautta. Hengellisyiden harjoittaminen on myös yksi yhteisöllisen toiminnan muoto, ja haluamme antaa siihen esimerkkejä ja tukea hoitajia oman hengellisyiden hyödyntämiseen. Hoivakodissa muistisairaana vakaumus on paluuta lapsuudenuskoon ja näiden muistojen mukanaan tuomaan tunnemaailmaan ja turvallisuudentunteeseen. (Seurakuntalainen, 2018.)

Hengellisyttä voidaan ilmentää arjessa lyhyellä hartaushetkellä. Valmiita hartauspohjia, rukouksia, lyhyitä puheita ja virsiä voi katsoa valmiiksi ja toteuttaa ne sovitusti. Muutamia hartausmalleja voi tulostaa käyttöön, jotta ne ovat helposti saatavilla. Hartaushetken runkona voi olla esimerkiksi tervetuloivotus, tuttu virsi ja päivän sana. Lyhyenä hartautena ja tunnelman luoja toimivat myös yhteiset tutut virret sekä ääneen lausuttu tuttu rukous.

Ihmisen maailmankatsomus, arvomaailma ja vakaumus määrittelevät sitä, kuinka hän suhtautuu elämään ja elämässä tapahtuviin asioihin. Tämä vakaumus ohjaa käyttäytymistä ja valintoja sekä suhtautumista itseän ja muihin. Vakaumus voi olla uskonnollista, poliittista tai eettistä (Suomen sivistyssanakirja 2016). Hengellisyys kuvaa ihmisen suhdetta itseän, Jumalaan ja toisiin ihmisiin. Tarkastelemme hengellisyttä ensisijaisesti ja esimerkinomaisesti kristinuskon näkökulmasta, mutta tarkoituksenamme on edistää kaikkien uskontokuntien edustajien mahdollisuuksia toteuttaa vakaumustaan ja hengellisyttä.

Diakoniatyöhön valmistuvina haluamme painottaa myös muistisairaiden hoitotyössä hengellistä hoitotyötä, joka on tänä päivänä vakaumuksen ja uskon kunnioittamista sosiaali- ja terveydenhuollossa. Yhteiskunnassamme kristillinen yhtenäiskulttuuri on muuttunut yhä moniarvoisemmaksi vakaumusten ja katsomusten rinnakkaiseloksi. On tärkeää, että monikulttuurisuuden lisääntyessä kaikilla on kotimaastaan ja vakaumuksesta riippumatta samat oikeudet kuin kansuomalaisillakin. (Karvinen, 2020.) Diakonisessa hoitotyössä edistetään kokonaisvaltaisesti hyvinvointia ja terveyttä. Se on menetelmänä muistisairaana vakaumusta ja uskoa kunnioittavaa.

4.1 Muistisairaana ihmisen oikeus hengellisyyteen

Muistisairaalla ihmisellä ja hänen läheisillään on oikeus hengellisyyteen ja hengelliseen elämään. Tätä oikeutta on mahdollisuuksien mukaan tuettava riippumatta siitä, missä ihminen asuu. Kaikilla kansalaisilla on Suomen perustuslain (§11) mukaisesti oikeus oman uskontonsa harjoittamiselle ja tunnustamiselle. Ihmisen, jonka toimintakyky on heikentynyt, on yhteisön avulla ja tuella saatava harjoittaa omia uskonnollisia perusoikeuksiaan. Muistisairaana uskonnollisuus voi usein olla palaamista takaisin lapsuuden mutkattomaan uskoon. Rituaalien, symbolien, tunnelman ja tunteen merkitys korostuvat, kun itseilmaisun keinot vähenvät.

Keskitymme tässä opinnäytetyössä kuitenkin esimerkkien ja teorian osalta kristinuskoon ja kristittyjen hengellisyyteen. Voimme ottaa kantaa hengellisyyteen liittyviin asioihin vain oman koulutuksemme ja vakaumuksemme pohjalta. Tahdomme kuitenkin painottaa henkilön oikeutta hengellisyyteen uskonnosta ja kulttuurisesta taustasta riippumatta ja hoitajien tulisi pyrkiä vastaamaan tähän tarpeeseen parhaan kykynsä mukaan.

4.2 Hengellisyden tukeminen

Vaikea-asteiseenkin muistisairauteen sairastuneella ihmisellä säilyy kyky ja tarve hengellisyyteen turvallisuuden tunnetta tukevana asiana. Hengellistä hoitoa on, kun ihmisen lähelle pysähdytään kuulemaan ja pohtimaan kysymyksiä elämästä ja kuolemasta, ihmissuhteista ja suhteesta korkeampiin voimiin, koetusta ja eletystä elämästä. Hengellisyyden huomioiminen hoitotyössä on osa ihmisen kokonaisvaltaista hoitoa. (Hengellinen tuki muistisairaana elämässä, 2018, s.19.)

Hengelliset kysymykset tulevat usein esiin erityisesti kuoleman lähestyessä. Silloin on mielestämme tärkeää, että kuoleman, elämän, syyllisyyden ja anteeksi-antamisen kysymyksiä voi pohtia jonkun kanssa yhdessä. Pohtimiseen ei aina tarvita seurakunnan työntekijää, eikä siihen usein ole mahdollisuuttakaan. Hoitohenkilökunnan on hyvä olla valmistautunut näihin pohdintoihin asukkaan kanssa. Hengellinen tuki on pysähtymistä hengellisten tai niiden kaltaisten kysymysten äärelle. Kysymykset voivat herätä myös niissä ihmisissä, jotka eivät aiemmin ole miettineet tämänkaltaisia teemoja. Tuki on olemassa olevien hengellisten voimavarojen löytämistä, etsimistä sekä käyttöön ottamista. Erilaisten sairauksien yhteydessä sielunhoidolliset keskustelut ovat hengellisen tuen kantavana voimana. (Terveyskylä, 2021.)

Musiikki, laulut ja virret, sekä ehtoollisen vietto, hartaus ja tutut rukoukset vastaavat hengellisyyden kaipuuseen ja jumalanpalvelusyhteyden kokemiseen. Ne yhdistävät mukanaolijat omaan menneisyyteensä, mutta myös Jumalaan. (Hengellinen tuki muistisairaana elämässä, 2018, s. 19.)

Muistisairaiden kanssa hartautta tai messua on hyvä viettää siten, että paikalla on rauhallinen ja kiireetön tunnelma. Hartaudessa kaikki voivat istua lähellä altaria ja toisiaan eikä tilaisuuden tarvitse kestää kauan. Tilaisuus on suunniteltava välttäen ylimääräistä liikettä, esimerkiksi koko messu voidaan toteuttaa istuen. Tutut virret ja rukoukset tuovat osallisuuden ja turvallisuuden tunnetta ja niihin on hyvä antaa aikaa tulla mukaan. Puhujia tai lukijoita on tilaisuudessa tarpeen olla vain yksi ja hänen puheensa on hyvä olla lempeää, selkeää ja ystävällistä. Tämä kaikki tuo levollisuutta ja kiireettömyyden tuntua tilaisuuteen sekä antaa

osallistujille kokemuksen osallisuudesta ja huomioiduksi tulemisesta. (Hengellinen tuki muistisairaana elämässä, 2018.)

5 TYÖHYVINVOINTI MUISTISAIRAIDEN HOITOTYÖSSÄ

Työhyvinvointi on tärkeässä osassa myös muistisairaana kohtaamisessa. Työhyvinvointi vaikuttaa muun muassa jaksamiseen sekä työhön sitoutumiseen ja heijastuu näin myös hoidettavaan henkilöön. Työuupumuksella on kielteisiä seurauksia omalle terveydelle, työssä suoriutumiseen sekä työturvallisuudelle. (Työterveyslaitos, i.a-a.) Työhyvinvoinnin käsite on laaja ja se kattaa työn sisällön, mielekkyyden, turvallisuuden, terveyden sekä yleisen hyvinvoinnin. Sen edistäminen kuuluu sekä työnantajalle että työntekijöille. Työhyvinvointia lisäävät ja tukevat työyhteisön ilmapiiri, työntekijöiden ammattitaito, sekä hyvä ja motivoiva johtaminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a.) Työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen tukemisella on merkittävä vaikutus työntekijän motivaatioon omassa työssään. Työpaikoille on kehitetty ennakoivia toimia mielenterveyden tueksi. Sosiaali- ja terveysministeriön tuoreessa tiedotteessa kerrotaan työelämän mielenterveysohjelman julkaisemasta toimintamallista. Työterveysyhteistyömallin keskeisenä ajatuksena on osoittaa, että mielen voimavarojen tunnistaminen ja arviointi on yhtä tärkeää kuin riskitekijöiden tai työn kuormittavuuden arviointi. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022.)

Työturvallisuuslain tarkoituksena on työolosuhteiden ja työympäristön parantaminen työntekijöiden työkyvyn ylläpitämiseksi ja työympäristöstä johtuvien fyysisten ja henkisten terveyden haittojen ennaltaehkäisy. Työnantajan yleisellä huolehtimisvelvoitteella työnantaja veloitetaan suunnittelemaan, mitoittamaan ja toteuttamaan työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Työnantajalla on oltava työsuojelun toimintaohjelma edistämään työntekijöiden turvallisuutta, terveyttä sekä työkykyä. (L 738/2002.)

5.1 Johtajuuden merkitys hoitotyössä

Johtajuudella on suuri merkitys työhyvinvointiin ja työntekijöiden vointi heijastuu myös hoidettavaan henkilöön. Hoivakodin arki on haasteellista puutteellisen johtamisen ja kiireen vuoksi, joka syntyy usein henkilöstövajeesta. Kiinnittämällä enemmän huomiota johtamiseen ja työhyvinvointiin, voimme helpottaa ongelmia. Hyvällä johtamisella edistetään työn sujumista ja työntekijöiden hyvinvointia. Hyvä johtajuus on parhaimmillaan palvelevaa johtamista ja lisää työntekijöiden motivaatiota ja iloa. Sen avulla luodaan yhteisiä tapoja toimia sekä muodostetaan yhteinen kulttuuri, jossa työntekijät tukevat ja kannustavat toisiaan. Johtajalla on vastuu myös työturvallisuudesta. Johtaminen on sekä ihmisten että asioiden johtamista ja perustuu organisaation arvoille, visiolle sekä strategialle. (Työterveyslaitos, i.a-b.)

Johtamisella vaikutetaan palveluiden kehittämiseen, toiminnan laatuun sekä organisointiin. Johtamisen järjestelmä koostuu erilaisista johtamisen suuntauksista sekä opeista ja malleista, joita organisaatiossa käytetään. (Talentia, i.a.) Joskus työyhteisössä tarvitaan myös konfliktien ratkaisukykyä ja sovittelutaitoja. Johtamistyön luonteeseen kuuluu paljon odotuksia niin henkilökunnan kuin asiakkaiden sekä yhteistyökumppaneiden taholta. Työ on lähes aina vuorovaikutusta, mutta sisältää myös paljon hallinnollisia työtehtäviä. Työympäristön muutokset edellyttävät toimintatapojen kehittämistä sekä muutosten johtamista. Samanlaisesti esihenkilön oma työnkuva voi muuttua. (Työterveyslaitos, i.a.)

Työhyvinvointi syntyy monista asioista ja se on subjektiivinen tunne. Hyvinvointia voidaan kehittää ja parantaa jokaisena työpäivänä ja siinä esimiehet ovat tärkeässä asemassa linjausten sekä valittujen toimintatapojen avulla. (Hyppänen, 2010, s. 310-311.)

5.2 Perehdytys ja työnohjaus hoitotyön tukena

Työntekijällä on työturvallisuuslakiin perustuva oikeus saada laadukasta perehdytystä uuteen työhön. Usein heikko ja puutteellinen perehdytys voi johtaa monenlaisiin ongelmiin ja se oli olennainen syy perehdytysoppaamme kehittämiseen. Perehdytykseen kuuluvat ohjaus työtehtäviin, työvälineisiin sekä turvallisiin työtapoihin. Samalla tulevat tutuiksi ihmiset, toimintatavat, käytännöt sekä työpaikan kulttuuri. Perehdytyksestä vastaa lähiesihenkilö. Hän voi halutessaan jakaa vastuuta siitä toisille työntekijöille, mutta vastuu säilyy aina esihenkilöllä ja johdolla. Perehdytys koskee myös vanhoja työntekijöitä työnkuvan muuttuessa. (Työelämään, i.a.)

Työnohjaus kuvaillaan kokemukselliseksi oppimisen muodoksi, jonka tarkoituksena on kehittää reflektiivistä suhdetta omaan työhön sekä työyhteisöön. Tavoitteena on ammatillinen kehittyminen. Työnohjauksella on tutkimuksissa sekä käytännössä huomattu olevan monia positiivisia vaikutuksia työyhteisöön. Ammattitaitoa ei voi hankkia eikä kehittää pelkällä teorian tiedolla mutta ei myöskään vain työtä tekemällä. Kehittyminen vaatii arviointia, pysähtymistä sekä reflektointia. (Räsänen, s.163.)

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Työn tarkoituksena on luoda selkeä ja käytännön läheinen videomuotoinen perehdytysmateriaali. Sen on tarkoitus auttaa sekä jo työelämässä pidempään olleita hoitoalan työntekijöitä, että perehdyttää uusia työntekijöitä muistisairaana laadukkaassa kohtaamisessa. Tarkoituksena on myös helpottaa hoitohenkilökunnan päivittäistä työskentelyä ja tukea samalla hoitotyön ammattilaisten työnhyvinvointia, jotta hyvälle kohtaamiselle jäisi aikaa ja voimia.

Muistisairaahan kohtaaminen on herkimmillään todella tarkkaa ja ammattitaitoa vaativaa työtä. Muistisairaahan ihmisen arvokas kohtaaminen on sekä oikeudenmukaista, että parhaimmillaan hoitosuhdetta parantavaa ja se tekee muistisairaahan hoitamisesta helpompaa. Muistisairaahan ihmisen tunteiden tulkinta ja hallinta häiriintyy sairauden edetessä. Muistisairas peilaa omia tunteitaan muista ihmisistä, joten hoitajan eleet, ilmeet ja olemus vaikuttavat paljon muistisairaaseen. (Valtatie & Sarell, 2021.)

Perehdytysmateriaali suunnitellaan siten että se tukee työhyvinvointia ja työssä jaksamista. Oman jaksamisen lisäksi materiaalissa esitetyt menetelmät lisäävät hoivakodin asiakkaiden hyvinvointia ja se helpottaa välillisesti myös hoitajien työtaakkaa. Osallistavan ohjelman tuominen kiireiseen arkeen vaatii työyhteisön sitoutumista työmenetelmiin. Hoivatyöntekijä tarvitsee päivittäin omassa työssään hyvää johtamista, motivoitumista omaan työhön sekä oman ammatti-identiteetin vahvistamista.

Tavoitteenamme on perehdytysmateriaalin helppokäyttöisyys ja vaivaton jakaminen työyhteisössä. Käytössä on lukuisia erilaisia kirjasia sekä opasvideoita työelämään, mutta näiden saatavuus on rajallinen. Opinnäytetyönä tekemämme perehdytysvideo on helppo jakaa vaikkapa kollegalle kiireisessä arjessa QR-koodin avulla (LIITE 7).

Geriatrian emeritusprofessori ja vanhustenhoidon asiantuntija Marianne Riiali kertoo Helsingin Sanomien haastattelussa, miten Suomessa vallitseva holhoava hoitokulttuuri ei kohtele iäkkäitä tasavertaisesti muun väestön kanssa. Professori painottaa, että iäkästä ihmistä tulisi kohdella itsenäisenä toimijana vajaakykyisen sijaan. (Riiali, 2022.) Tätä näkökulmaa haluamme kehittämistyössämme painottaa. Luovaa menetelmää käyttäen voimme nähdä muistisairaahan helpommin aktiivisena ja itsenäisenä toimijana, sekä huomioida muistisairautta sairastavan kokemuksiä ja mielipiteitä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa potilaan itsemääräämisoikeus on johtava periaate. Potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan (Valvira, 2022).

7 YHTEISTYÖKUMPPANI JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Yhteistyökumppanimme on yksityinen Pohjois-Espoossa sijaitseva hoivakoti Villa Tapiola. Ryhmästämmme yksi opiskelija suoritti siellä työharjoittelun ja toinen opiskelija työskentelee siellä keikkatyöläisenä sekä suorittaa opintojen kehittämispainotteisen harjoittelun hoivakodissa. Villa Tapiola on erikoistunut muistisairaiden hoivaan ja tarjoaa ympärivuorokautista asumispalvelua. Sen asiakkaat ovat pääsääntöisesti Helsingin, Vantaan tai Espoon maksuseteliasiakkaita.

Villa Tapiola on 25-paikkainen hoivakoti. Hoivakodin arkkitehtuuria suunniteltaessa on huomioitu muistisairautta sairastavien tarpeita. Hoivakotia pääsee kävelemään sisällä ympäri niin, että matkalla voi pysähtyä erilaisiin levähdyspaikkoihin. Levähdyspaikkoina toimivat takkahuone, päiväsalin sekä television katseluun suunniteltu avoin tila. Hoivakodin sisäpihalla on japanilainen puutarha sekä talon päässä vielä toinen puutarha, jossa on myös huvila istuskeluun.

Toimintaympäristö oli hyvä ja toimiva kehittämishankkeelle. Työharjoittelumme hoivakodissa on mahdollistanut tutustumisen hoivakodin arkeen ja ihmisiin. Pysyimme siis toteuttamaan työn luonnollisena osana hoivakodin arkea. Huomioimme hoivakodin päiväjärjestyksen ja pyrimme kuvauspäivänä siihen, että toimintamme sulautui hoivakodin arkisen toiminnan keskelle.

8 PROSESSIN KUVAUS

Ryhmämme jäsenen kehittämispainotteisessa työharjoittelussa hoivakoti Villa Tapiolassa toteutettiin työpajamenetelmää. Pajoihin osallistuivat hoivakodin asukkaat, omaiset sekä työntekijät. Tavoitteena oli saada

pienryhmäkeskusteluissa esiin hoivakodissa vaikuttavia ilmiöitä, jotka vaikuttavat arjessa toteutettuun muistisairaana laadukkaaseen kohtaamiseen ja hyvään hoitoon. Työpajatyöskentelyn tavoite toteutui ja avoin reflektio teki haasteet muistisairaana kohtaamisessa konkreettisemmiksi. Työpajat toivat esiin asioita, joita halusimme lähteä ratkomaan kehittämishankkeemme avulla tässä opinnäytetyössä.

Arki hoivakodissa on haasteellista henkilöstövajeen, puutteellisen johtamisen ja jatkuvan kiireen takia. Kiinnittämällä enemmän huomiota johtamiseen, työhyvinvointiin sekä luovaan tekemiseen voimme helpottaa ongelmia. Luovat työmenetelmät helpottavat muistisairaiden kanssa työskenteleviä hoitajia sekä auttavat muistisairasta voimaan paremmin. Työhyvinvointi ja johtajuus ovat asioita, joihin jokainen työyhteisön jäsen voi toiminnallaan vaikuttaa.

Opinnäytetyön tuotos on tiivis muistisairaana kohtaamisen videomuotoinen perehdytysmateriaali. Tiivistimme teoriamateriaalin olennaisiin osiin ja avasimme teoriaan pohjautuvaa tietoa esimerkkien avulla. Kasasimme laajan näyttöön perustuvan teoriapaketin, johon perustimme perehdytysmateriaalissa esitetyt ohjeet. Tarkoituksena oli käyttää teoria mahdollisimman lähellä käytännön työtä, koska perehdytyspaketin tarkoitus on valmistaa käyttäjänsä käytännön kohtaamisiin. Teoriatietoa käydään tarkemmin läpi kirjallisessa tuotoksessa ja perehdytyspaketin sisältö pidetään käytännönläheisenä. Koulutus- ja perehdytystarkoituksiin molemmat tuokset ovat siis olennaisia.

Keräsimme teoriatietoa sekä empiiristä ja kokemusperäistä tietoa kentältä hoitajilta ja hoitolaitoksen esihenkilöiltä. Sen perusteella kehitimme uuden ja helppokäyttöisen materiaalin kohtaamistyöhön perehdyttämiseen. Tuotimme suunnitelmallisesti erilaisiin teorioihin pohjautuen perehdytysoppaan muistisairaita hoitaville työntekijöille.

Kuvasimme alan tämänhetkisiä haasteita teoriaosuudessa muistisairaiden hoivatyössä ja esitämme videon avulla ratkaisuja näihin ongelmiin. Videomateriaali sisältää konkreettisia esimerkkejä toimintamalleista hoivatyöntekijöille. Työsämme esitämme hoiva- ja kohtaamistyössä kustannustehokkaita keinoja

työhyvinvoinnin ja työllisyyden edistämiseen. Alalle tulevalle on esitettävä napakasti asiat, jotka on osattava huomioida muistisairaahan hoitotyössä. On tärkeää, että hoivatyötä tekevä työyhteisö voi hyvin ja pystyy jatkuvasti kehittämään omaa toimintaansa.

Kehittämistyössä on myös hyvä saada uusia ideoita omasta työyhteisöstä ulkopuolisten neuvojen sijaan. Painotamme siis työssä voimavaralähtöistä työskentelytapaa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan voimavaralähtöiset menetelmät korostavat vahvuuksia ja itsemääräämistä rajoitusten sijaan (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2022).

8.1 Dialoginen menetelmä

Dialogi on vuoropuhelua ja se on tapa kommunikoida. Dialogisuus tuo käsityksen siitä, miten ajattelemme ja olemme suhteessa toisiin ihmisiin. Dialogin avulla voidaan herätellä erilaisia näkökulmia ja etsiä uusia vaihtoehtoja. Dialogissa mukana olevat kasvattavat vuoropuhelussa ymmärrystä itsestään ja toisista. Dialogissa korostuu aina kuuntelu. Osallistujat oppivat ymmärtämään muiden mielipiteitä sekä kuuntelemaan myös itseään. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2022)

Opinnäytetyön tarve tuli dialogisen kehittämismenetelmän yhteydessä toteutusta tiedonkeruusta. Dialoginen kehittämismenetelmä toteutui työpajatyöskentelyssä, jota oli tehty hoivakodissa useamman kuukauden ajan sosionomiopiskelijan kehittämishankeharjoittelussa. Tämä menetelmä on osallistavaa ja toiminnallista. Menetelmän avulla saatiin vastauksia hoivakodissa työskenteleviltä ja kehittäminen lähti liikkeelle hoivakodin todellisista kehittämistarpeista.

Dialogia tarvitaan johtamisessa ja työntekijöiden sekä erilaisten sidosryhmien ja asiakkaiden välisessä vuorovaikutuksessa. Aito, eri osapuolten tarpeista lähtevä kehittäminen ja uudistaminen, johon kaikki työyhteisön jäsenet osallistuvat, voidaan saavuttaa dialogin oppimisen ja omaksumisen, dialogisen kehittämisen ja dialogisen johtamisen avulla. (Lappela, K. 2019.) Dialogi on kuuntelemista ja keskustelun ohjaamista. Sitä voidaan toteuttaa kiireisessäkin työympäristössä, jota

vanhustyön hoivatyö tänä päivänä hyvin paljon on. Dialogi auttaa löytämään työn haasteita ja myös sen hyvän, jota työssä on.

8.2 Perehdytysmateriaalin sisällön kuvaus

Materiaalin tavoite on auttaa perehtyjää orientoitumaan muistisairaahan kohtaamisen ja lääkkeettömien hoitojen merkitykseen muistisairaahan hoidossa. Tavoitteen saavuttamiseksi on tärkeä ymmärtää muistisairauksien taudinkuvaa ja oireisiin vaikuttavia tekijöitä. YouTube-videon yhteyteen lisätään linkkejä materiaaliin, joista perehtyjä voi käydä hakemassa lisää tietoa muistisairauksista halutessaan.

Viriketoiminnan tarkoituksena on toimintakyvyn eri osa-alueiden vahvistaminen sekä tukeminen. (Kähäri-Wiik ym. 2007, s. 150-151.) Perehdytysmateriaali sisältää videokuvaan viriketoimintatilanteista sekä yleisistä viihtyvyyttä lisäävistä toiminnoista. Pidimme hoivakodissa muutamia erilaisia viriketuokioita, joista keräsimme materiaalia. Kuvassimme myös liikuntaan liittyvää materiaalia. Erilaisia kuntoutus- ja viriketoiminnan menetelmiä käydään videossa teorian pohjalta vain vähän. Tarkoituksenamme oli tehdä videosta visuaalisesti mahdollisimman miellyttävä ja selkeä. Videot kuvattiin ryhmäläisten kameroilla ja editoitiin ryhmäläisten tietokoneilla. Tiedostot olivat asianmukaisesti salattuja. Videossa esiintyy vain henkilöitä, joilta on saatu lupa materiaalin käyttämiseen joko asiakkaalta itseltään tai tarvittaessa lisäksi lähiomaiselta.

8.3 Videomuotoinen materiaali

Työhyvinvointia ja työhön liittyvää innostusta sekä merkityksellisyyden tunnetta voidaan ylläpitää monin eri keinoin (Työterveyslaitos, i.a.). Mielestämme hyvin tehty ja kannustava videomateriaali on helppo ja nopea keino tähän.

Audiovisuaalisten materiaalien käyttö viestinnässä on lisääntynyt viime vuosina. Laadukkaan videon tekeminen vaatii riittävästi aikaa ja resursseja. Videon vahvuutena, mutta myös heikkoutena, on tunteiden herättäminen. Myötätunto,

huvittuneisuus tai ilo auttavat katsojaa katsomaan sekä muistamaan sisällön. Ensin ihminen on saatava kiinnostumaan videosta niin, että hän aukaisee sen ja sen jälkeen sisällön on oltava kyllin mielenkiintoinen, jotta se katsotaan loppuun saakka. (Ailio, 2015.)

Ailio (2015) jakaa videon teon neljään työvaiheeseen; käsikirjoitukseen, kuvaukseen, editointiin sekä julkaisemiseen. Huolellisen suunnittelun jälkeen laaditaan käsikirjoitus, joka toimii ostoslistan tavoin muistuttamassa itse kuvauksessa. Kuvausvaiheessa kerätään materiaalia suunnitelluista tilanteista ja kohtauksista. Kun suunnitelma on selvä kuvaajalle, hänen on helpompi improvisoida sekä elää hetkessä. Editoinnissa koostetaan sekä karsitaan materiaalin eri elementit parhaimmalla mahdollisella tavalla. Tavoite on edistää haluttua asiasisältöä sekä toivottua tunnetta. Videoon kuvattu toiminta yhdessä taustaaänien, musiikin, kuvien sekä tekstien kanssa muodostaa katselijalle monikanavaisen katselupaketin. Lopuksi video viimeistellään tarkastamalla äänen tasot, värisävyt, sekä tekstin fontit. (Ailio, 2015.)

Loimme myös PDF-mallisia kuvia, joita lisäsimme videoon. Sisällöltään näihin kuviin tuli esimerkiksi valmiita viriketoimintamalleja ja luovien menetelmien toteutusmalleja sekä hartausrunko. Lisäksi videolla esitetään muistisairauksiin liittyviä teorioita, jotka liittyvät neuropsykiatriisiin oireisiin sekä muistisairaana kohtaamisen menetelmiin. Perehdytysmateriaalin taustalla käytetään musiikkia ja äänitettyä puhetta. Musiikki, jota videolla käytetään, on vapaassa jaossa olevaa musiikkia tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Perehdytysmateriaali jaetaan YouTubeen, jonka yhteyteen liitetään myös linkkejä lähdemateriaaliin. Loimme QR-koodin, jonka voi liittää työpaikkojen perehdytyskansioihin materiaaliin helppokäyttöisyyttä varten. (LIITE 7) Video tulee julkiseksi, joten sen voi käydä katsomassa kuka tahansa. Tarkoituksena mahdollistaa videon mahdollisimman laaja-alainen käyttö. QR-koodi voidaan myös tulostaa paperille, liittää perehdytyskansioon tai lähettää töihin tulevalle sähköpostilla ennakoperehdytystä varten.

8.4 Palautteen ja hoitajien arvioinnin kerääminen

Alkuperäinen suunnitelmamme oli laatia suppea palautelomake, mutta yhdessä yhteistyökumppanin kanssa päädyimme kattavampaan kyselyyn, jotta saisimme laajemman käsityksen vastaajien mielipiteistä. Keräsimme palautetta yhteistyökumppanilta ja hoivakodin henkilökunnalta anonyymisti vapaasti muotoillun paperilomakkeen avulla (LIITE 1.)

Käytimme palautelomakkeessa asteikkoihin perustuvaa kysymystyyppiä, jossa vastaaja valitsee väittämistä sen, joka on lähinnä hänen omaa mielipidettään (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 1997, s.189). Lisäksi käytimme avoimia kysymyksiä, joissa vastataan vapaasti vain yhteen esitettyyn kysymykseen. Tämä antaa vastaajalle mahdollisuuden ilmaista mielipiteensä omin sanoin. (Hirsjärvi ym. 1997, s. 190.) Hyvä palautekysely on harkittu, selkeä ja napakka niin, että siihen on helppo vastata. Tarkasti laaditut kysymykset lisäävät tulosten hyödynnettävyyttä. Kysely tulisikin rakentaa hyödynnettävyyšnäkökulma edellä. (Roidu, 2020.)

Palautelomakkeessa oli 11 kysymystä, joista kahdeksan ensimmäistä oli suljettuja väittämiä eli asteikkoihin perustuvia ja loput kolme avoimia kysymyksiä. Avoimissa kysymyksissä kysyimme videossa esitettyjen vinkkien soveltuvuutta työhön, videon hyötyjä sekä koettiinko videon tuovan jotain uutta omaan työhön. Lopuksi pyysimme vapaata palautetta. Esitimme perehdytysmateriaalin hoivakodissa henkilökunnalle kahdessa eri osassa, aamu- ja iltavuorolaisille, jonka jälkeen he täyttivät palautelomakkeen. Kaikki työvuorossa olleet ja lomakkeen saaneet vastasivat kyselyyn.

8.5 Palautteen tulokset ja analysointi

Keräsimme palautelomakkeet kansioon sitä mukaa kun hoitajat täyttivät niitä. Kävimme yhdessä palautelomakkeet läpi heti seuraavana päivänä. Kaikki lomakkeet oli huolellisesti täytetty ja jokaiseen kysymykseen oli vastattu. Kirjoitimme avoimet vastaukset ylös sekä jaottelimme asteikkoihin perustuvat vastaukset.

Saamamme suullisen ja kirjallisen palautteen perusteella videon aihe koettiin tärkeäksi. Videon koettiin olevan opettavainen ja soveltuvan laajemmalle joukolle ammattilaisia. Erään asiakkaan omainen kommentoi videon olleen hyödyllinen myös hänelle. Palautteen perusteella video tarjosi uusia näkökulmia hoitotyön toteuttamiseen ja muistisairaahan ihmisen kohtaamiseen. (LIITE 6)

Kahdeksassa ensimmäisessä kysymyksessä käytimme suljettuja väittämiä. Kaikki vastaajat olivat väittämistä joko täysin samaa mieltä tai osittain samaa mieltä. Poikkeuksen teki kysymys videon vaikutuksesta ja laittaako se miettimään omaa työtä. Ainoastaan yksi vastaaja oli tästä osittain eri mieltä.

Ensimmäiseksi kysyimme videon aihepiiristä. Avoimessa palautteessa videon hyödyllisyydestä kirjoitettiin muun muassa, että video on monipuolinen kattaen kaikki hoivatyössä tärkeät ja merkitykselliset asiat. Se koettiin hyväksi videoksi sekä myös hyväksi opetusvideoksi kaikille. Ailio (2015) kuvaili, että ensin ihmisen on kiinnostuttava videosta niin, että hän aukaisee sen ja mielenkiinnon on säilytettävä, jotta hän katsoo sen loppuun asti. Päättelimme vastauksista, että tämä toteutui erinomaisesti. Vastaajista seitsemän oli täysin samaa mieltä videon monipuolisuudesta ja neljä osittain samaa mieltä. Samoin vastattiin videon hyödyllisyydestä.

Videon opettavuudesta ja tärkeydestä kuvailtiin avoimissa vastauksissa sen tuovan uusia näkymiä sekä tapoja toteuttaa hoivatyötä ja auttavan muistisairaahan kohtaamisessa. Palaute tukee Sosiaali- ja terveysministeriön (2022) lausuntoa, jossa todetaan voimavarojen tunnistamisen sekä arvioinnin olevan yhtä tärkeää kuin riskitekijöiden tai työn kuormittavuuden arvioinnin. Opettavuudesta sekä tärkeydestä kuusi vastaajaa oli täysin samaa mieltä ja viisi osittain samaa mieltä.

Omaa työntekotapaa kuvailtiin avoimissa vastauksissa sekä vapaassa palautteessa niin, että video auttaa itsereflektointiin kentällä. Tämä tukee tavoitettamme auttaa hoitajaa orientoitumaan muistisairaahan kohtaamiseen sekä ymmärtämään lääkkeettömien hoitojen merkityksen. Vastaajista yhdeksän oli täysin samaa mieltä ja kaksi osittain samaa mieltä, että perehdytysmateriaali laittaa miettimään omaa työntekotapaa. Tämä on oleellista, sillä muistisairas peilaa omia tunteitaan

toisista ihmisistä. Myös eleet ja olemus tarttuivat hyvin herkästi (Valtatie & Sarell, 2021). Viisi vastaajaa oli täysin samaa mieltä, että video antaa voimia ja uskoa tulevaan, viisi oli osittain samaa mieltä. Vastaajista vain yksi oli tästä osittain eri mieltä.

Kartoitimme videon vaikuttavuutta neljällä kysymyksellä. Avoimissa vastauksissa sen kerrottiin muun muassa auttavan kohtaamaan muistisairaana muutenkin kuin vain välittömän lääke- ja muun hoidon kohteena. Videon kuvattiin myös vahvistavan sekä tukevan työntekoa ja se koettiin selkeänä ja ymmärrettävänä.

Vastanneista kahdeksan oli täysin samaa mieltä, että video antaa positiivisen kuvan hoitotyöstä ja kolme oli osittain samaa mieltä. Innostavana sekä kannustavana videon koki seitsemän vastaajista ja osittain samaa mieltä oli neljä. Saamamme palaute tuki hyvin Ailion (2015) ajatusta tunteita ja ajatuksia herättävän videon vahvuudesta oppimista tukevana asiana.

Videon aihepiiri koettiin hyödylliseksi ja tärkeäksi kaikkien vastanneiden kesken. Palautteen perusteella materiaalille oli selkeä tarve. Videon koettiin vahvistavan ja tukevan omaa työskentelyä. Perehdytysmateriaalin sisältö koettiin sopivaksi sekä uusille että vanhoille työntekijöille. Työn tilaaja Villa Tapiola ilmaisi tyytyväisyytensä ja antoi positiivisen arvion perehdytysmateriaalista. Tavoitteenamme oli luoda materiaali, joka sopisi niin tuoreille kuin kokeneillekin työntekijöille, ja palautteen perusteella tämä onnistui. Tampereen yliopiston digimentori Sami Suhonen (Tampereen yliopisto, 2019) kertoi Videot opetuskäytössä- materiaalissa, kuinka opiskelijoilta saadun palautteen perusteella videon käyttö opetusmateriaalina on yksi eniten positiivista palautetta saaneista menetelmistä. Uskomme, että myös videomuotoinen perehdytysmateriaali koetaan näin. Opinnäytetyömme rajoitteena on, että se toteutettiin pienessä yksityisessä yksikössä, minkä vuoksi kerätyn palautteen määrä on rajallinen ja lisää palautetta tarvittaisiin videon laajemman hyödyllisyyden arvioimiseen.

Palautteen perusteella perehdytysmateriaali onnistui herättämään hoitotyöntekijöissä reflektointia omaa työtä kohtaan. Eniten täysin samaa mieltä vastauksia annettiin kysymykseen "laittaako video miettimään omaa työntekotapaa". Eräs

vastaaja kommentoikin palautteessaan, että hän alkoi tekemään itsereflektointia työkentällä. Oman toiminnan reflektointi on ensimmäinen askel omien toimintatapojen muuttamisessa. Koemme positiivisena asiana, että onnistuimme videon avulla motivoimaan kehittymiseen ja kehittämiseen sekä näkemään muutoksen mahdollisuuden hyvänä asiana. Lisääntynyt itsereflektio voi myös tukea hoitotyöntekijöiden ammatti-identiteetin kehittymistä.

Vastauksissa nostettiin esiin myös ajatus siitä, että muistisairautta sairastava tulee kohdata ”muutenkin kuin välittömän lääke- ja muun hoitotyön kohteena”. Tämä vastaus tukee ajatusta siitä, että video on auttanut työntekijää näkemään muistisairautta sairastavan kohtaamista kaipaavana ihmisenä. Muistisairautta sairastavan kohtaamisen tulee olla mahdollisimman luonnollista, esimerkiksi puhuminen silloin, kun muistisairautta sairastava ei vastaa, on tärkeää. Jokaisen ihmisen perustarpeisiin kuuluu myös ymmärretyksi tuleminen ja kohtaaminen vertaisena. (Muistiliitto, i.a.)

9 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS

Julkisen sektorin ja sosiaalialan toiminnassa laillisuus ja lainsäädäntö ovat tärkeitä. Eettiseen ja oikeudenmukaiseen toimintaan kuuluu monia lakeja, kuten laki yksityisyyden suojasta. Tämä laki määrittelee yksilön oikeudet yksityiselämäänsä ja yksityisyyteensä erilaisessa tietojenkäsittelyssä (L 759/2004). Henkilön itsemääräämisoikeus turvataan laajasti Suomen lainsäädännössä. Se sisältyy muun muassa yhdenvertaisuus- ja sosiaalihuoltolakeihin (L1325/2014, L1301/2014). Laissa terveydenhuollon ammattihenkilöiden salassapitovelvollisuudesta säädetään, ettei terveydenhuollon ammattihenkilö saa ilmaista yksityisen tai perheen salaisuutta sivullisille. Tämä salassapito on voimassa myös ammatinharjoittamisen jälkeen (L559/1994).

Villa Tapiolan asiakkaat tai heidän lähiomaisensa ovat allekirjoittaneet suostumuksen tiloissa mahdollisesti tapahtuvaan kuvaamiseen henkilön sisään muuton

yhteydessä. Olemme vielä erikseen pyytäneet kuvausluvan sekä kuvien käyttöluvan kahdelta omaiselta lähikuvien ottamiseksi. Järjestimme kuvaukset mahdollisimman rauhallisesti, kunnioittavasti ja kiireettömän tuntuisesti. Villa Tapiolan toimitusjohtajan mukaan emme tarvitse opinnäytetyöllemme tutkimuslupaa (Henkilökohtainen tiedonanto 6.9.2022).

Eettisesti kestävä kuvien käyttö edellyttää tietoa asianmukaisten kuvavalintojen tueksi. Tavoite on kuvata aihetta vahvistamatta mahdollisia stereotypioita. Kuvat ja kuvakulmat valitaan hienovaraisesti ja totuudenmukaisesti. (Oksanen, 2018.) Huomioimme myös palautekyselyssä tietosuojan ja pyysimme vastaukset nimettöminä. Palautelomakkeet hävitettiin asianmukaisesti analysoinnin jälkeen.

10 POHDINTA JA JATKOKEHITTÄMISAIHEET

Tämän kehittämispainotteisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli luoda muistisairaahan kohtaamiseen videomuotoinen perehdytysmateriaali, joka sisältäisi konkreettisia keinoja hoivakotiasukkaiden osallistamiseen ja heidän hyvinvointinsa tukemiseen sekä tukisi uusien ja jo kokeneiden työntekijöiden mahdollisuuksia toteuttaa näitä kiireisessä arjessa. Yhteenvetona saamastamme palautteesta toteamme, että videon sisältämät teemat koettiin tärkeinä ja käytännön arkea helpottavat ohjeet olennaisina.

Työhyvinvoinnin ja perehdytyksen tukena materiaalimme helpottaa myös johtajien työtä aikaa säästävänä ja monipuolisena menetelmänä. Esimiehillä on tärkeä rooli valittujen toimintatapojen ja linjausten valinnassa (Hyppänen, 2010, s. 301-311). Saimmekin yhteistyökumppanilta hyvää palautetta sekä kiitosta siitä, kuinka videomuotoinen perehdytysmateriaalimme on helppo ottaa osaksi yleisiä käytäntöjä. Korostamme vielä videolla yhteistyön merkitystä rohkaisemalla työntekijöitä jakamaan asioita esihenkilöille sekä johtajalle.

Tavoitteenamme oli myös tukea hoivakodin työntekijöiden hyvinvointia vähentämällä painetta uuden luomiseen arjen kiireen keskellä. Saamamme palautteen perusteella emme pysty arvioimaan, millä tavoin videomme vaikutti tähän. Jatkossa tarvitaan lisää palautetta tästä näkökulmasta aiheeseen kohdennetuilla kysymyksillä. Olisi myös kiinnostavaa arvioida, tulisivatko mahdolliset vaikutukset työhyvinvointiin samalla tavalla esille eri määrän kokemusta omaavien työntekijöiden kohdalla.

Uskomme perehdytysmateriaalin olevan hyödyllinen hoitohenkilökunnalle muistisairaana kohtaamisen tueksi ja toivomme, että videota esitettäisiin säännöllisesti Villa Tapiolassa sekä muissa hoivakodeissa. Meille opinnäytetyön tekeminen sekä videon kuvaaminen oli opettavainen prosessi, joka syvensi entisestään tietämystämme muistisairaudesta sekä arvokkaasta kohtaamisesta. Luovuus, ilo ja onnellisuus helpottavat hyvän hoivatyön toteutumista ja tämä hyvä hoivatyö saa myös muistisairaana voimaan hyvin. Miksemme siis laulaisi, tanssisi, lausuisi ruonoja, tai veisaisi virsiä muistisairaiden kanssa työskennellessä?

10.1 Ammatillinen kasvu

Tämä opinnäytetyö toimii lopputyönä ammattikorkeakoulututkinnolle. Opinnäytetyö on tehty Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeiden mukaisesti ja arvioimme oppimistamme suhteessa koulun asettamiin tavoitteisiin. Kehittämispainotteinen opinnäytetyö toteutettiin kehittämishankkeena ja sen tuotoksena luotiin yhteistyötaholle videomuotoinen perehdytysmateriaali (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-a). Tiimimme jäsenet valmistuvat joko sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilaisiksi sekä diakoneiksi ja diakonissaksi. Ammatillista kasvua tarkastellaan siis kolmesta näkökulmasta.

Sairaanhoitajan osaamisvaatimukseen eli kompetensseihin kuuluu ammatillisuus ja eettisyys, asiakaslähtöisyys, kommunikointi ja moniammatillisuus, terveyden edistäminen, johtaminen ja työntekijäosaaminen, informaatioteknologia ja kirjaaminen, ohjaus- ja opetusosaaminen sekä omahoidon tukeminen, kliininen hoitotyö, näyttöön perustuva toiminta, tutkimustiedon hyödyntäminen ja

päätöksenteko, yrittäjyys ja kehittäminen, laadun varmistus, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä sekä potilas- ja asiakasturvallisuus (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-b). Opinnäytetyö kehitti osaamista jossain määrin kaikilla näillä osaamisalueilla, erityisesti kuitenkin asiakaslähtöisyyttä, ohjaus- ja opetusosaamista, kehittämistä sekä terveyden edistämistä. Työn perusta oli asiakaslähtöisyys sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, johon pyrimme hoitotyön ammattilaisia kannustamaan ohjauksen ja opetuksen tavoin. Kehittämispainotteisena työnä opinnäytetyön prosessin läpikäynti antoi hyvän kuvan kehittämistyön etenemisen vaiheista ja vaatimuksista. Vaikka oma opinnäytetyömme oli kehittämispainotteinen eikä tutkimuspainotteinen, prosessin aikana selkiintyi myös menetelmät, joiden kautta tutkimustietoa tuotetaan. On tärkeää ymmärtää, miten ja mistä tutkittu tieto tulee ja myös, miten sitä tulkitaan ja hyödynnetään kliinisessä hoitotyössä.

Toimme esiin työssä myös hoitotyön johtajuuden merkitystä, jonka tunteminen kuuluu sairaanhoitajan kompetensseihin (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.-b). Sairaanhoitaja toimii usein vetäjänä tiimissä, jossa on esimerkiksi lähihoitajia ja hoiva-avustajia. Sairaanhoitajasta seuraavaksi johtoportaan on lähiesihenkilö. Aiheeseen hyvin perehtynyt hoitaja voi omalla panoksellaan kaventaa kuilua esihenkilöiden ja työntekijöiden välillä. Oman kokemuksemme mukaan työntekijöiden ja esihenkilöiden välille syntyy ajoittain väärinkäsityksistä johtuvaa jännitettä, mutta esiin on tullut myös työpaikkoja, joissa esihenkilö laiminlyö omia työtehtäviään.

Tarvittavaa osaamista ja ammatillista ydinosaa kuvaavia sosionomin kompetensseja ovat eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. (SOAMK, i.a.) On huomioitava, että muistisairaiden hoivatyötä tekevä pystyy asettumaan hoidettavan asemaan. Tavallisessa arjessa on pystyttävä miettimään asiakkaan etua ja hyvinvoinnin toteutumista. Myös muistisairaiden läheiset tarvitsevat tukea ja oikeanlaista kohtaamista oman läheisen hiipuessa muistisairauteen. Sosiaalialan kompetensseista eettinen osaaminen on sitä, että ymmärtää ihmisyyttä ja osaa toimia arvoriititöitä sisältävissä

tilanteissa eettisesti perustellusti. Sosionomina on tärkeää osata tukea yksilöitä hoivakodin sisällä sekä tukea muistisairaiden ja omaisten arkea sekä kaikkien keskinäisiä suhteita. (Diakonia ammattikorkeakoulu, i.a- c.)

Työskentely hoivakodissa on parhaimmillaan tiimityötä ja asiakastyötä, joka on hyvin johdettua. Sosionomi osaa kompetensseihin tukeutuen toimia hyvässä yhteistyössä kaikkien kanssa sekä toimia lähijohtajana. On tärkeää, että hoivakodissa työskentelevä sosionomi tuntee keskeisen lainsäädännön ja osaa edistää työturvallisuutta. Hyvinvoiva työyhteisö rakentuu aina yhteisestä tahtotilasta. Arjessa on osattava jatkuvasti arvioida työn laatua, tuloksia sekä vaikuttavuutta. (Diakonia ammattikorkeakoulu, i.a-c). Muistisairaiden hoiva on parhaimmillaan jatkuvaa hyvää vuorovaikutusta ja arjen tekemistä omalla työllään sellaiseksi, jossa kaikki voivat hyvin.

Diakoniatyöntekijän vähimmäisosaamisvaatimukset eli kompetenssit sisältävät hengellisen ja diakonisen asiakastyön osaamisen sekä kirkon organisaation tuntemisen. Siihen kuuluvat myös kristillisen uskon perusteet sekä niiden tulkinta, hengellisten sekä uskonnollisten tarpeiden tunteminen, ihmisarvon kunnioittaminen sekä itsemääräämisoikeuden puolustaminen. Tärkeinä vaatimuksina ovat lisäksi yhteistyötaidot yhdessä yhteisöllisen ja yhteiskunnallisen osaamisen kanssa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a-d.)

Valmistuneen diakoniatyöntekijän hengellisen työn perustana ovat kirkon perusarvot, niiden tunteminen ja niihin sitoutuminen. Usko ja suhde Jumalaan ovat voimanlähde ja työn uskottavuuden edellytys. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.) Kirkolla on yhä vahva asema suomalaisessa yhteiskunnassa ja ihmisten mielissä. Kirkon merkitys korostuu toivon, turvan sekä lohdutuksen antajana. (Suomen ev.lut.kirkon strategia vuoteen 2026, s.2.) Hengellinen työ perustuu lähimmäisen rakkautteen ja ihmisarvon kunnioittamiseen ja se toteutui hyvin myös perehdytysvideon luomisessa.

Kirkon arvoiksi määritellään Ovet auki-strategiassa perinteiset kristilliset hyveet: usko, toivo ja rakkaus (1 Kor 13:3). Tämä luo selkeän ja vahvan pohjan myös diakonin työhön sekä kaikkien seurakuntalaisten elämään. Diakoniatyössä

kohdataan monipuolisesti ihmisten arkea. Jumalan oikeudenmukaisuuden, huolenpidon sekä lupauksen iankaikkisesta elämästä tulisi ohjata toimintaa. Rakkaus merkitsee lähimmäisistä välittämistä aina ja kaikkialla. (Suomen ev.lut.kirkon strategia vuoteen 2026, s.4.) Muistisairaana kyky huolehtia itsestään sekä omaisuudestaan on heikentynyt, jolloin avunantajan on noudatettava tarkasti eettisiä ohjeita sekä hoitotyön arvoja. Diakoniatyö edustaa parhaimmillaan juuri sitä.

Strategiassa painotetaan sellaisen kielen käyttämisen merkitystä, minkä ihmiset ymmärtävät (Suomen ev.lut.kirkon strategia vuoteen 2026, s. 5). Muistisairaiden kanssa työskentelyssä tämä on todella tärkeää. Strategiassa kuvaillaan myös, kuinka asetumme heikoimpien puolelle ja voimistamme niiden ääntä, joilla sitä ei ole. Diakoniatyö kohdistuuakin vahvasti sinne, missä vaikeudet ovat kasaantuneet tai mihin muu apu ei ulotu. (Suomen ev.lut. kirkon strategia vuoteen 2026, s. 5.)

Opinnäytetyön tekeminen vahvasti ammatillista kasvuamme ja haluamme työskennellä erilaisten ryhmien parissa. Perehdytysmateriaalin kautta välitimme diakoniatyön tarkoitusta ihmisiä sekä yhteisöjä auttavana ja hyvinvointia tukevana työmuotona. Koimme myös oman vakaumuksen vahvistuvan ryhmämme hyvän yhteistyön sekä yhteisen päämäärän myötä. Saimme moniammatillisena ryhmänä oppeja, tukea ja vahvistusta toisiltamme. Koemme ammatillisen kasvun prosessina, joka jatkuu läpi elämän. Voimme hyödyntää saatuja oppejamme kukin omalla alallamme.

10.2 Jatkokehittämisaiheet

Tämä perehdytysvideo eroaa aiemmista painottamalla juuri yhteistyön merkitystä sekä tuomalla esimerkit ja teorian mahdollisimman lähelle käytäntöä. Tämän näkökulman koettiin tukevan ja avaavan uusia näkökulmia ja tapoja toteuttaa hoitotyötä sekä innostavan luovien menetelmien käyttöön. Palautetta antaneet kokivat videoformaatin helposti lähestyttäväksi. Palautteen perusteella aiheeseen kannattaisi panostaa lisää esimerkiksi uusien, kohdennettumpien videoiden avulla.

Yhtenä teemana videolle voisi olla esimerkiksi "Musiikki ja muistisairaus". Tämä video sisältäisi tutkimustietoa musiikin hyödyistä muistisairaalle sekä valmiita malleja musiikillisten teemahetkien suunnitteluun. Pehdytysvideon voisi toteuttaa poikkitieteellisesti ja mukana sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijoiden kanssa voisi olla musiikin ja taiteen opiskelijoita.

Toinen esimerkki mahdollisesta videon teemasta voisi olla "Hengellisyys ja muistisairaana elämä". Pehdytysvideo voisi sisältää valmiita hartauksia koko kirkkovuodeksi sekä painottaa hengellisyyden, eletyn elämän ja elämänarvojen tärkeyttä. Jatkossa olisi mielenkiintoista selvittää tarkemmin, mistä teemoista terveyden- ja sosiaalihuollon ammattilaiset, omaiset ja asiakkaat itse kokisivat eniten kaipaavansa käytännönläheistä tietoa.

Myös liikunta ja liikkuminen luovana menetelmänä hoivakodissa voisi olla yksi jatkokehittämishanke. Hoivakodin arkeen on helppo nivoa liikettä ja liikuntaa, ja lähes jokaisessa hoivakodissa työskentelee turvalliseen liikkumiseen erikoistunut fysioterapeutti. Tämänkin pehdytysmateriaalin olisi voinut tehdä yhteistyössä fysioterapeutin kanssa. Moniammatillinen yhteistyö ja kehittäminen helpottavat onnistuneen yhteistyön toteutumista ja uusien luovien menetelmien käytäntöön saamista.

On ollut valaisevaa oppia tätä kehittämistyötä tehdessä, miten paljon työntekijän halulla järjestää luovaa toimintaa, hyvällä työyhteisöllä ja johtajuudella on merkitystä jaksamiseen työssä. Luovuus voi olla koko työyhteisön ja hoivayksikön hyvinvoinnin lähde. Hoivakodin arki voi todellakin olla iloa ja hauskuutta, jossa jokainen päivä saadaan kuplimaan naurulla ja hymyllä. Toimiva työyhteisö ja johtaminen ovat asioita, joita täytyy pystyä arvioimaan ja kehittämään muistisairaita hoitavissa työyhteisöissä jatkuvasti. Olisi mielenkiintoista innovoida menetelmiä, joilla työyhteisön jaksamista ja hyvinvointia, sekä johtajuuden toteutumista voitaisiin arvioida ja kehittää paremmaksi joka päivä.

LÄHTEET

- A 912/1992 Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
9.10.1992/912. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920912>
- Ailio Johanna (2015) Vähän parempi video. Opas laadukkaan videon suunnitteluun ja toteutukseen. Saatavilla 20.1.2023 <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522165831.pdf>
- Aivopankki. (5.5.2021) Musiikilla jarrutetaan muistisairauksien etenemistä. https://www.aivopankki.fi/fi_FI/home/aivoterveys/musiikilla-jarrutetaan-muistisairauksien-etenemista.html
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-a). Opinnäytetyö. Saatavilla 16.2.2023 <https://www.diak.fi/opinnaytetyo/#de16e1e2>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-b) Osaamisvaatimukset: Sairaanhoidtaja (AMK), diakoninen hoitotyö. Saatavilla 17.2.2023 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sairaanhoidtaja-amk-diakoninen-hoitoty/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-c) Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK) diakoniatyö. Saatavilla 17.2.2023 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-diakoniatyo/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.-d) Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK) diakoniatyö. Saatavilla 20.2.2023. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-diakoniatyo/>
- Hallikainen, M., Paajanen, T. (8.9.2021) Muistioireet, lievä tiedonkäsittelyn heikentyminen ja dementia. Lääkärin käsikirja. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/ltk/article/ykt00879>
- Heimonen, S., & Voutilainen, P. (toim.). (1998). Kuntouttava työote dementoituvien hoitotyössä. Helsinki: Kirjayhtymä.

- Helminen, J. (toim.). (2016). Työelämälähtöistä ammattikorkeakoulupedagogiikkaa rakentamassa. (Diak Työelämä 3). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-263-9>
- Helppyy.fi Vanhusten viriketoiminta. Saatavilla 24.11.2022
<https://www.helppyy.fi/post/vanhusten-viriketoiminta-5-arjen-idea-ikaantyneen-viriketoimintaan>.
- Hirsjärvi, S., & Remes, P., & Sajavaara, P. (1997) Tutki ja kirjoita. (10.uud.p.) Gummerus Kirjapaino Oy.
- Huotilainen, M., Rankanen, M., Groth, C., Seitamaa-Hakkarainen, P., Mäkelä, M. (2018). Why our brains love arts and crafts. Saatavilla 27.2.2023
<https://journals.oslomet.no/index.php/formakademisk/article/view/1908/2533>
- Hyppänen, R. (2010). Työhyvinvointi johtaa tuloksiin. Talentum Media Oy
- Ikonen, T. (2015). Kirkko muukalaisen asialla. Kansainvälinen diakonia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hiippakunta- ja 1993-2004 keskushallinnossa [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 41). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-245-5>
- Jaakkola, S., Rosvall, K-M. (2022) Muistisairaana ja hoitajan välinen vuorovaikutus tehostetussa palveluasumisyksikössä. Satakunnan ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/704404/Jaakkola_Rosvall.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Kallio, E-L. (29.03.2019) Effects of cognitive training on cognition and quality of life in older adults with dementia. Helsingin yliopisto. Saatavilla 27.2.2023. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/299964>
- Kaski, M., Manninen, A., & Pihko, H. (toim.). (2012). Kehitysvammaisuus (5. uud. p.). Sanoma Pro.
- Karjalainen, A. L. (2013). Kirjoittamalla lisää itseymmärrystä. Mielenterveys 52(3), 1–15.
- Karvinen, I. (2015). Tutkiva kehittäminen työelämäyhteistyönä – esimerkkinä terveysalan ylemmät tutkinnot. Teoksessa R. Gothoni, S. Hyväri, M. Kolkka, & P. Vuokila-Oikkonen (toim.), Osallisuutta, oppimista ja arviointia. Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 2015 (s. 207–222). (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. B

- Raportteja 60). Diakonia-ammattikorkeakoulu.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-233>
- Karvinen, I. Lipponen, V. Sipola, V. Vakaumuksen ja uskon kunnioittaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. (2020) Suomen ev.-lut.kirkko.
https://evl.fi/documents/1327140/40929340/Vakaumuksen_ja_uskon_kunnioittaminen_opas.pdf/01f6a908-63e2-5683-7735-7e9b18e05c32?t=1592987954936
- Kiljunen, O. (2019) Care Home Nursing Professionals' Competence in Older People Nursing. Jyväskylän yliopisto.
https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/20448/urn_isbn_978-952-61-2949-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Koskinen, S. (2016) NURSING STUDENTS AND OLDER PEOPLE NURSING. Turun yliopisto. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/121990/AnnalesD1223Koskinen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Kosonen, S. (21.9.2022). Sairaalaklovnit kohtaavat muistisairaita. Lääkärilehti. <https://www-laakarilehti-fi.anna.diak.fi/terveydenhuolto/sairaalaklovnit-kohtaavat-muistisairaita/>
- Koponen, H. & Vataja, R. (15.09.2016). Muistisairauden käytösoireiden hoito. Duodecim Käypä Hoito. <https://www.kaypahoito.fi/nix00524>
- Käypähoito- työryhmä Muistisairaudet. (21.9.2016) Ohje potilaille ja läheisille: Muistipotilaiden käytösoireet (masennus, ahdistuneisuus, levottomuus, aistiharhat, harha-ajatukset). Duodecim. Saatavilla 27.2.2023 <https://www.kaypahoito.fi/nix01592>
- L 738/2002. Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. 30.12.2014/1301 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>
- L1325/2014 Yhdenvertaisuuslaki. 01.01.2015/1325 <https://finlex.fi/fi/laki/smur/2014/20141325?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=1325%2F2014>

L 559/1994 Laki potilaan asemasta ja oikeudesta 17.8.1992/559

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1992/19920785?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=salassapito>

Loppela, K. 2019. Dialoginen kehittäminen työyhteisöjen arjessa – SoteDialogit muutoksessa – johtaminen, työhyvinvointi ja tuloksellisuus –hanke. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Saatavilla 27.2.2023

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/263413/Loppela_Dialogi-nen_kehittaminen_tyoyhteisojen_arjessa_pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lämsä, M. (2017). Naurun hyvää tekevä voima: Löydä tie elämään. Helsinki: Viisas elämä.

Jyväskylän yliopiston Koppa. Saatavilla 27.1.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/konstruktivismi>

Muistiliitto. (i.a.) MUISTISAIRAAN IHMISEN KOHTAAMINEN. Muistiliitto.

<https://www.muistiliitto.fi/fi/muistisairaudet/muistisairaan-ihmisen-kohtaaminen>

Mäntykangas, S-M. (2013) Työvälineet hyvään kohtaamiseen. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/68592/Satu-Maaria_Mantykanagas.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Oksanen, J. (18.01.2018) Eettinen kuvankäyttö. <https://blogi.lehti-kuva.fi/2018/01/eettinen-kuvankaytto-visuaalinen-viestinta>

Ovet auki. Suomen ev.lut. kirkon strategia vuoteen 2026. (22.9.2020). <https://evl.fi/documents/1327140/77189567/suomen-ev.lut.kirkon-strategia-vuoteen-2026.pdf>

Punomo. (2023). Sormilla näpräily parantaa oppimista. <https://punomo.fi/uutistilkkuja/moni-ei-tiedakaan-miten-tunteellinen-ja-terapeuttinen-asiakasityot-ovat/>

Riiali, M. (15.10.2022) Muistisairaan laittaminen hoivakotiin voi olla omaiselta itsekästä. Helsingin Sanomat.

Roidu. (5.2.2023) Hyvä palautekysely. <https://roidu.com/blogi/hyva-palautekysely-5-vinkkia/>

- Rosenvall, A., Koivisto, A. (13.9.2021) Muistisairaahan potilaan hoito. Lääkärin käsikirja. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/ltk/article/ykt00886>
- Räsänen, M. (2006) Työnohjaus ja työhyvinvointi. Teoksessa Vesterinen P. Työhyvinvointi ja esimiestyö (s.163).Wsoy
- Seurakuntalainen. Saatavilla 26.2.2023.
<https://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/kirkolta-uusi-julkaisu-muistisairaiden-hengellisen-elaman-tukemiseen/>
- SOAMK. (i.a.) Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit. Saatavilla 24.2.2023.
<https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a.) Työhyvinvointi. Saatavilla 20.11.2022
<https://stm.fi/tyohyvinvointi>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (15.11.2022) Työpaikoille kehitettiin ennakoivia toimia mielenterveyden tueksi. <https://stm.fi/-/tyopaikoille-kehitettiin-ennakoivia-toimia-mielenterveyden-tueksi-keskeista-on-toimiva-yhteistyö-tyoterveyshuollon-kanssa>
- Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Societas Gerontologica Fennican, Suomen Geriatriin -yhdistyksen, Suomen Neurologisen Yhdistyksen, Suomen Psykogeriatrisen Yhdistyksen ja Suomen Yleislääketieteen Yhdistyksen asettama työryhmä (29.01.2021). Muistisairaudet. Käypä hoito -suositus. Suomalainen lääkäri-seura Duodecim.
<https://www.kaypahoito.fi/hoi50044>
- Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 63, Kirkko ja toiminta, Kirkkohallitus. Helsinki 2018. Hengellinen tuki muistisairaahan ihmisen elämässä. verkkojulkaisu. https://www.vahvike.fi/sites/default/files/perussivupdf/KKH_Hengellinen%20tuki%20muistisairaahan%20ihmisen%20el%C3%A4m%C3%A4ss%C3%A4_verkkojulkaisu.pdf
- Suomen ev.lut. kirkko. Diakonian viranhaltijan ydinosaamiskuvaus. Saatavilla 16.2.2023. https://evl.fi/documents/1327140/43561565/KH_YO_diakonian_viranhaltijan_ydinosaamiskuvaus_062022.pdf/c9df537c-425c-049d-000a-8f5024b7655a?t=1664351946277
- Talentia. (i.a.) Johtaminen. Saatavilla 22.11.2022. <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/hyvan-tyopaikan-kriteerit/johtaminen/>

- Tampereen yliopisto. (30.9.2019). Videot opetuskäytössä. <https://sites.tuni.fi/digimentorit/yleinen/videt-opetuskaytossa/>
- Tehy. (15.9.2018). Huumori auttaa jaksamaan hoitotyössä. <https://www.tehylehti.fi/fi/blogit/mainio/huumori-auttaa-jaksamaan-hoitotyossa>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (27.4.2022). Luovat menetelmät vahvistavat osallisuutta. THL. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/uudista-asiakastyota-luovasti-ja-leikkisasti/luovat-menetelmat-vahvistavat-osallisuutta>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (14.1.2022). <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/dialogiset-toimintavat>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.) .Kansantaudit. Muistisairaudet. Saatavilla 29.12.2022 <https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/muistisairaudet>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (4.5.2022). Hyvinvointi- ja terveyserot. Osallisuus. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (10.6.2022). Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja->
- Terveyskylä. (1.11.2021) Henkinen ja hengellinen tuki palliativisessa hoidossa. <https://www.terveyskyla.fi/palliativinentalo/tukea/henkinen-ja-hengellinen-tuki>
- Tietosuoja. (i.a).Pseudonymisoidut ja anonymisoidut tiedot. Saatavilla 16.2.2023. <https://tietosuoja.fi/pseudonymisointi-anonymisointi>
- Työterveyslaitos. (i.a-a). Saatavilla 15.2.2023 Työn imu. <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/tyon-imu>
- Työterveyslaitos. (i.a-b). Palveleva johtaminen työpaikan kulttuuriksi. Saatavilla 25.2.2023. <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/hyva-johtaminen-on-tietoinen-valinta/palveleva-johtaminen-tyopaikan-kulttuuriksi>

Työelämään. Perehdytys. Saatavilla 24.11.2022 <https://tyoelamaan.fi/ty-osuhde/perehdytys/>

UKK-instituutti. Saatavilla 24.2.2023. <https://ukkinstituutti.fi/liike-laakkeena/liikunta-ja-sairaudet/muistisairaudet/>

Valtatie, H., Sarell, N. (17.2.2021) Kuka on maskin takana? Muistiliitto.fi
<https://www.muistiliitto.fi/fi/muistiliitto/ajankohtaista/muistiliiton-blogi/blogikirjoitukset/kuka-maskin-takana>

Vanhatalo, S., Vuorinen, L. (2017) Aggressiivisen muistisairaahan asiakkaan kohtaaminen. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/138298/Aggressiivisen%20muistisairaahan%20asiakkaan%20kohtaaminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vanhustyön keskusliitto. (i.a.) Vahvike ryhmä- ja viriketoiminnan aineistopankki
Saatavilla 2.1.2023 <https://www.vahvike.fi/fi/musiikki>

Vahvike. (i.a.). Käsityö. Saatavilla 25.2.2023. <https://vahvike.fi/kasityo/>

Valvira. 2022. Potilaan itsemääräämisoikeus. Saatavilla 24.11.2022
<https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/potilaan-asema-ja-oikeudet-oikeudet/potilaan-itsemaaramisoikeus>

Villa Tapiola. (i.a-a.) Palvelumme. Saatavilla 24.10.2022 <http://www.villatapiola.fi/villatapiola/index.php?>

Villa Tapiola. (i.a-b.) Palkittua laatua. Saatavilla 24.10.2022 http://www.villatapiola.fi/villatapiola/index.php?page_id=11

LIITE 1. Palautelomake

PALAUTELOMAKE

Hyvä Villa Tapiolan työntekijä.

Tämä muistisaira-an arvokkaaseen kohtaamiseen ohjaava videomuotoinen perehdytysopas on Diakonia ammattikorkeakoulu opiskelijoiden lopputyön tuotos. Videon tarkoituksena on toimia osana uusien työntekijöiden perehdytystä sekä tukea vanhojen työntekijöiden jaksamista. Kyselyn tavoitteena on selvittää videon toimivuus käytännössä.

Pyydämme teiltä palautetta videosta. Palautteet käsitellään nimettöminä. Arvioitavat asiat on kirjoitettu väittämissä, jotka ovat positiivisessa muodossa. Kyselyn lopussa on tilaa ehdotuksille ja ideoille, joita otamme mielellämme vastaan.

Vastausvaihtoehdot ovat:

1= täysin eri mieltä

2= osittain eri mieltä

3= osittain samaa mieltä

4= täysin samaa mieltä

1)Videon aihepiiri

a) monipuolinen	1	2	3	4
b) hyödyllinen	1	2	3	4
c) opettavainen	1	2	3	4
d) tärkeä	1	2	3	4

2)Videon vaikutus

a) antaa positiivisen kuvan

hoitotyöstä	1	2	3	4
-------------	---	---	---	---

b) innostaa ja kannustaa tekemään

omaa työtä	1	2	3	4
------------	---	---	---	---

c) laittaa miettimään omaa

työnteko tapaa	1	2	3	4
----------------	---	---	---	---

d) antaa voimia ja uskoa tulevaan   1   2   3   4

Miten uskoisit soveltavasi videon vinkkejä työssäsi?

Mitä hyötyä koet saavasi videosta?

Mitä uutta videomme tarjosi työhösi?

Vapaa palaute, Kiitämme palautteesta ja vastauksistasi!

LIITE 2. Hartausmalli ja rukouksia

Aurinkoista huomenta kaikille!

Aloitetaan tämä yhteinen aamumme rukouksella:

”Rakas taivaallinen isämme. Kiitämme jälleen sinua tästä päivästä ja kiitämme kaikista näistä ihmisistä, keiden kanssa saamme olla. Kiitämme ystävydestä, turvasta ja siitä että sinä rakas Jeesus olet täällä kanssamme.”

Lauletaan seuraavaksi yhdessä **virsi 462**, joka kertoo uskosta, toivosta sekä rakkaudesta. Kaikessahan on kyse Jumalan kunniaa. Virsi on siis Soi kunniaksi Luojan.

1.” Soi kunniaksi Luojan nyt virsi kiitoksen
tuon kaiken hyvän tuojan ja suojan ainaisen.

Hän, Isä, rakkahasti ain vaalii luotujaan,
ja kaiken taitavasti, hän ohjaa tuolta taivaastaan.

2. Hän säät ja ilmat säätää ja aallot tainnuttaa
ja hyisen hallan häätää ja viljan vartuttaa.

Hän onneen meidät ohjaa, myös aikaan vaikeaan.

Sen rakkauden pohjaa ken pystyy koskaan tutkimaan?

3. Siis kiitos Herra taivaan, kun lahjas meille toit
ja päivän työhön, vaivaan taas puhtaan leivän soit.

Suo, että ilomielin myös jaamme leipämme
ja sydämin ja kielin sua lakkaamatta kiitämme.”

Rukoillaan vielä yhdessä Isä meidän -rukous, niin kuin se meille on opetettu.

RUKOUKSIA

Herran rukous

Isä meidän, joka olet taivaissa. Pyhitetty olkoon sinun nimesi. Tulloon sinun valtakuntasi. Tapahtukoon sinun tahtosi, myös maanpäällä niin kuin taivaissa. Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme. Ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niin kuin mekin anteeksi annamme niille, jotka ovat meitä

vastaan rikkoneet. Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta. Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti. Aamen.

Ilta rukouksia

”Levolle lasken, Luojani, armias ole suojani. Jos sijailtain en nousisi, taivaaseen ota tykösi.”

”Hyvää yötä, Jumala! Siunaa meitä kaikkia.”

”Päivän touhut taakse jää, minua jo väsyttää. Kiitos, että nukkumaan peiton alle mennä saan.”

Sinun rauhaasi, Herra, me rukoilemme. Sinun rauhasi, Kristus, olkoon mielesämme, ettemme pelkäisi yön vaaroja vaan valvoisimme aina tahtoasi täyttäen ja käskysi mielessä pitäen. Rauhassa menen levolle ja nukahdan. Sinä Herra, sinä yksin olet minun suojani, minä saan elää turvassa. Aamen. (Mikael Agricola)

Kiitän sinua, taivaallinen Isäni, Jeesuksen Kristuksen, rakkaan Poikasi kautta, kun olet tänäänkin armollisesti suojellut minua. Rukoilen sinua: Anna minulle kaikki syntini anteeksi, kaikki, mitä olen tehnyt väärin. Varjele minua tänäkin yönä. Minä annan itseni, ruumiini ja sieluni, ja kaiken sinun käsiisi. Pyhä enkelisi olkoon kanssani, ettei paha vihollinen saisi mitään valtaa minuun. Aamen. (Martti Luther)

Aamurukouksia:

Kiitän sinua, taivaallinen Isäni, Jeesuksen Kristuksen, rakkaan Poikasi kautta, että viime yönä varjelit minua kaikesta pahasta ja vaarasta. Rukoilen sinua, että varjelisit minua tänäänkin synnistä ja kaikesta pahasta, niin että kaikki mitä teen, koko elämäni, olisi sitä mitä tahdot. Minä annan itseni, ruumiini ja sieluni, ja kaiken sinun käsiisi. Pyhä enkelisi olkoon kanssani, ettei paha vihollinen saisi mitään valtaa minuun. Aamen. (Martti Luther)

Kaikkivaltias Herra Jumala, joka olet suonut meidän aloittaa tämän päivän. Varjele meitä voimallasi, ettemme horjahtaisi tänään mihinkään syntiin, vaan että kaikki ajatuksemme, puheemme ja työmme noudattaisivat sinun vanhurskasta

tahtoasi. Sinun rakkaan Poikasi Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Aamen. (Mikael Agricola)

Rauhan rukous

Kaikkivaltias Jumala, jolta kaikki pyhyys, oikeus ja hurskaat teot tulevat. Anna palvelijoillesi se rauha, jota maailma ei voi antaa. Suo, että sydämemme olisivat aina sinun käskyillesi kuuliaiset. Varjele meitä niin, että sodan uhka pysyisi koko elinaikamme kaukana ja saisimme aina elää sinun huomassasi rauhassa ja sovussa. Sinun rakkaan Poikasi Jeesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta. Aamen. (Mikael Agricola)

Siunaus:

Herran siunaus: Herra siunatkoon teitä ja varjelkoon teitä. Herra kirkastakoon kasvonsa teille ja olkoon teille armollinen. Herra kääntäköön kasvonsa teidän puoleenne ja antakoon teille rauhan. Isän ja Pojan ja Pyhän hengen nimeen. Aamen.

LIITE 3. Musiikki hoivakodin arjessa

Suoratoistopalvelu Spotify helpottaa musiikin tuomista hoivakodin arkeen.

Klassinen lauantai on helppo toteuttaa soittamalla Spotify-sovelluksen kautta. Hakukenttään voi kirjoittaa: klassinen musiikki.

Jazz lauantai on helppo toteuttaa Spotifyn kautta. Haku-kenttään kirjoitetaan: jazz ja valitaan haluttu kokoelma.

Musiikki on rauhoittava, yhteinen kokemus ja yhdessä kuunneltuna kokemuksellista. Tila, jossa kuunnellaan, on hyvä rauhoittaa muulta toiminnalta. Huolehdi-taan, että kaikilla mukanaolojoilla hyvä olla ja pyritään saamaan aikaan rauhalli-nen ilmapiiri. Valaistuksella tilaa saadaan rauhoitettua myös.

LIITE 4. Yhteinen lauluhetki

Kokoonnutaan pöydän ääreen. Laulun sanoja voi olla printattuna pöydälle. Lauletaan yhdessä lauluja, jotka asukkaat muistavat. Jos sanoja ei muista, niin voidaan myös hyräillä. Musiikki kannattelee ja yhteinen laulaminen lisää yhteisöllisyyttä. Jokaisen helppo osallistua oman mielenkiinnon ja halun mukaan:

Lauluehdotuksia:

Rullaati rullaati

Isontalon Antti

Lapin kesä

Rosvo-Roope

Taivas on sininen ja valkoinen

Kotimaani ompii Suomi

Heili Karjalasta

LIITE 5. Videon käsikirjoitus

Perehdytysmateriaalin käsikirjoitus

Ajankohta: 2.1.2023 kello 13.00-16.30

Paikka: Hoivakoti Villa Tapiolan yleiset tilat

Tarvittavat asiat: videokamera, laulunsanoja, piano, villalankoja

Osallistujat: opinnäytetyöntekijät; Hannes, Päivi ja Maija, etukäteen sovitut kuvatavat

Käsikirjoitus runko:

1. Avauskuvassa koulun ja Villa Tapiolan logot (Kuvataan hoivakodin logoa sekä kahden työntekijän saapumista iloisesti keskustellen töihin.)

2. Diakuva esitys muistisairauksista yleisesti ja neuropsykiatriset oireet (. Muistisairaahan lääkkeetön hoito ja muistisairaankohtaaminen. (Kolme diaa peräkkäin teoriaan pohjautuen)
3. Muistisairaahan yksilöllinen kohtaaminen-video. (Mennään asukkaan huoneeseen ja keskustellaan kuulumisia. Tiedetään etukäteen, että asukas pitää laulamisesta. Lauletaan yhdessä ja pyritään saamaan asukas ilostumaan ja hymyä kameralle.
4. Viriketoiminnan hyödyt dia (pohjautuu teoriaan)
5. Liikkuvaa kuvaa kohtaamisesta (Lauletaan yhdessä ja aktivoidaan asukkaat liikkumaan pöydän äärellä.)
6. Esimerkki viriketoiminta (musiikki)
7. Liikkuvaa kuvaa viriketoiminnasta (Yksi hoitajista soittaa pianoa ja laulattaa asukkaita. Myös asukas soittaa omia osaamiaan kappaleita.)
8. Esimerkki viriketoiminta (Liike)
9. Langan kerimisvideota (Annetaan asukkaille lankakeriä ja puuhastellaan lankojen kanssa.
10. Esimerkki viriketoiminta (käsillä tekeminen)
11. Video kuvaa alttarista. Kasaamme hoivakodissa pienen alttarin, jossa hengellisiä elementtejä.)
12. Hengellisyys dia (pohjautuu teoriaan)
13. Hartaus malli dia
14. Työhyvinvointi teoria dia
15. Video yhteisön työskentelytilanteesta
16. Johtajuusdia
17. Lopuksi kuvaa kuinka työntekijä menee pyytämään apua ja neuvoja johdolta.
18. Lopputekstit

Kuvauksen jälkeen kuvamateriaali leikataan noin kahdeksan minuutin mittaiseksi. Videoon valitaan kaunis taustamusiikki, otsikoidaan ja tarvittava tieto luovista työmenetelmistä kerrotaan lausein videossa.

LIITE 6. Vastaukset palautelomakkeen avoimiin kysymyksiin

Kysymys 1: Miten uskoisit soveltavasi videon vinkkejä työssäsi?

- ”Olisi hyvä opetusvideo kaikille”
- ”Video on lämminhenkinen, positiivinen, helppolukuinen ja todella monipuolinen kattaen kaikki hoivatyössä tärkeät ja merkitykselliset inhimillisen elämän osa-alueet. Auttaa ja tukee alalle vasta tulevia ja jo pitkään alalla olleita.”
- ”Itsereflektioon työkentällä”
- ”Käytän musiikkia”

Kysymys 2: Mitä hyötyä koet saavasi videosta?

- ”Miten kohdata muistisairaita”
- ”Vahvistaa ja tukee. Ja toivottavasti myös avaa uusia näkymiä ja tapoja toteuttaa hoivatyötä. Kohdata asiakas muutoinkin kuin vain välittömän lääke- ja muun hoidon kohteena. Koskettaa. Johtajuuden merkityksen korostaminen on erittäin tärkeä osa työtä (videota).”
- ”Uusia näkökulmia muistisairaahan ihmisen kohtaamiseen”

Kysymys 3: Mitä uutta videomme tarjosi työhösi?

- ”Miten tärkeitä on että johtaja on mukana arjessa”
- ”Rohkeutta lähestyä ja kohdata asiakas vahvasti tuntevana, usein myös sairaudestaan kärsivänä, läheisyyttä ja lämpöä kohteluunsa kaipaavana ihmisenä. Helppo kuunnella tarvittaessa uudelleen vaikka joka päivä.”

Kysymys 4: Vapaa palaute

- ”Hyvä video!”
- ”Kommentoin videota Villa Tapiolassa noin 6 kk asuneen muistisairaana omaisena. Jos hoivakodeissa hoiva toteutettaisiin aina videon ohjeiden mukaisesti olisi jokainen paikka sekä hoivahenkilöstölle että asiakkaille niin hyvä kuin näissä olosuhteissa voi olla. Paikan ilmapiiri tarttuu helposti muihin, myös asiakkaisiin. Videosta näkyy, että sen tekemiseen on osallistunut Villa Tapiolasta (ja/tai) muusta hoivapaikasta työskentelyn kautta

saatu kokemus! Asiakkaan mielipide: 'Se oli hyvä', (katseli videon ymmärtää pitkälle kuulemansa ja näkemänsä). Kiitos luottamuksesta, että sain arvioida videon."

- "Oli ihanaa, kun olitte hyödyntäneet konkreettisia esimerkkejä asiakkaisen kanssa ollessa, vahvisti oppimista"
- "Selkeästi tehty, asiat lyhyesti, mutta ymmärrettävästi"

LIITE 7. QR-koodi materiaaliin sekä URL-osoite

Materiaali löytyy osoitteesta <https://youtu.be/XnOZOpcJ6qA> tai hakusanalla YouTubesta MUISTISAIRAAN KOHTAAMINEN, PEREHDYTY SOPAS. Alla QR-koodi videomateriaaliin

